

321 (477) 06

с.с.

СОЦИОПА

1951

5

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТВОРИ В ДЕСЯТИ ТОМАХ



ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТОМ П'ЯТИЙ

ПОЕЗІЇ

✱

ВИДАВНИЦТВО ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ДНІПРО»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ю. С. Бурляй, П. М. Воронько,
І. І. Гончаренко, А. С. Малишко,
С. І. Олійник, Д. В. Павличко,
П. М. Усенко (голова)

Редактор тому
І. І. Гончаренко

Упорядкування текстів
та примітки Д. Я. Шлапака

ПОЕЗІЇ

1960 — 1964



*

Мети все ближче сяйво п'ятикутне,
в труді ми йдемо на все нові діла,
бо нам для льоту в зоряне майбутнє
програму щастя партія дала.

Ми на путі зметем усі загати,
щоб на землі замовкнув гул гармат,
бо на чолі в нас партія крилата,
бо в нас людина для людини брат.

Дала нам дружба ленінська сили,
і, щоб до щастя видно було путь,
нове ми сонце людям засвітили,
і по усій землі за нами йдуть.

Воно сіяє радісно над нами,
як те, що з неба шле ланам привіт.
Це сонце — щастя золота програма,
що нас веде в комуністичний світ.

Київ, 15.IX.1961

*

Вітчизні — серця кожного б'яття,
всі сили — їй у творчому горінні!
Лиш нам сіяє сонце майбуття,
до нього у любові ми незмінні.

І хай гроза зустріне нас за те,
що любимо ми все вільне і прекрасне,—
наш гнів грозу грозою розмете,
й ніколи сонце наше не погасне.

І на землі замовкнуть батареї,
заграють сурми щастя золоті...
Безсмертні ми, як Лепіна ідеї,
бо тільки їх ми здійснюєм в труді!

Київ, 5.IX.1961

*

Співа моя душа, прозора і крилата,
любові сповнена до всього і усіх...
І кожного обнять я хочу, наче брата,
у райдузі пісень закоханих моїх...

Ми летимо вперед, все вище... Ні, не сон це!
І села і міста... Все швидша наш політ...
І в далині близькій комуністичне сонце
нам посила з вершин свій золотий привіт.

Київ, 20.VIII.1961

ЮРІЮ ГАГАРІНУ

Тебе, крилатого, ми славимо сьогодні
і будемо славити і завтра, і в віках,
бо першим ти злетів у зоряні безодні
і цим собі проклав в безсмертя гордий шлях.

З такими нас ніхто й ніде не переможе,
твій соколиний зір відбив космічну даль,
невиданий гігант, на хлопчика схожий,
з душею ніжною й незламною, як сталь!

Вогні твоїх очей, привітні і ласкаві,
сіяють нам усім, слова звучать, як спів.
Ти, наче пам'ятник, стоїш в моїй уяві
з крилом, простягненим до зоряних світів.

Київ, 20.IX.1961

*

Кривавий захід оглепно холов
там, де хмарки кудись пливли юрбою...
Що у польоті відчував Титов,
коли побачив Землю над собою?

Там десь далеко ріки повноводні,
де рідний погляд серце окриля...
Й немов він падає в зоряні безодні,
й над ним у небі чорному — Земля...

Із тьми і в тьму страшні він робить кола,
і знову сонце — на його крилі...
Не вмре твій подвиг у віках ніколи,
безсмертний син радянської землі!

Київ, 11.IX.1961

*

Чи чули ви, як в дзвоні молотка
співає сталь, вітаючи людину?
Чи бачили, як слухає ріка
тремтінням хвиль руладу солов'їну?

Як фарбами співає весняний сад
у леготу вечірньому зітханні,
коли зоря сіяє не востаннє
і пісні шлють квітки свій аромат.

Ще з юних літ у мрій і весен цвіті
віддав я пісні пориви мої.
Вона — моя порадниця на світі,
природа й труд народжують її.

Київ, 24.VIII.1961

*

Давно замовкли сурми бою,
і зброї дзвін, і плач, і крик...
Своєю власною рукою
народ звільнив себе навік.

Нам сяють Леніна ідеї
вогнем невиданих звітяг.
Все вище зносим над землею
ми праці звільненої стяг.

Звели в блакить ясні обличчя,
туди, де сонце молоде,
і стяг наш кораблі космічні
в безодні зоряні веде.

Для нього линуть срібні ріки,
і молота для нього дзвін,
і грози атомні навіки
собі служить примусить він.

Ми з ним розбили тьми закови,
щоб у щасливу даль іти,
і прийдем з ним обов'язково
ми до вселюдської мети.

Київ, 11.IX.1961

ВОНА ІДЕ

В ясні думки складаються слова,
слова — у спів, щасливий і крилатий.
Вона іде — Комуна світова,
усіх народів зореясна мати!

Нехай готує ворог динаміти
й те, що страшніш за всякий динаміт,—
але її нікому не спинити,
як ночі — сонця золотий прихід.

Шумлять знамена радісно-червоні,
і чує даль людей щасливий сміх...
Вона іде у гуркоті, у дзвоні
і в ореолі заграв заводських,

в жадобі щастя... В радісні чертоги
ми кличем гнаних, тих, хто ще у тьмі,—
вони встають, колись сліпі й німі,
і пробивають день в ясні дороги...

І підніматись нам на верховини,
куди лягає партії маршрут!..
Комуна йде як щастя Батьківщини,
що наближає наш безсмертний труд.

15.VIII.1960

*

Ідуть літа крилатою ходою,
дзвенить Кремля курантів дивний звук,
і, знесений над горем і нуждою,
тримають молот мільйони рук...

Чекають нас багато днів незгасних
там, де вітри садів хитають цвіт...
І між світів, далеких і прекрасних,
летить Земля в комуністичний світ.

Київ, 21.VIII.1961

*

Як радісно мені йти в каштанів шумі
по рідній вулиці і знати — щастя скрізь
кують мільйони рук, бо у єдинім струмі
в дорозі до мети ми радісно злились!

Кусмо для усіх ми щастя трудове,
як скромний дар йому свої пісні несучи.
І кожний знає з нас, для чого він живе,
і кожний знає з нас, для чого він працює.

Щасливий я, як всі, багатий, як усі.
У доблеснім труді собою ми багаті
і всім, що сяє скрізь у величі й красі,
що нас веде у дні майбутнього крилаті.

Київ, 5.IX.1961

*

Хай і осінь, і дощ мочить квіти,—
я майбутніми веснами юн!
Струнам радості в серці дзвеніти,
а мінорних не треба нам струн.

Ми давно у космічній польоті,
ще як Жовтень розвіяв туман!
Кожен з нас — богатир у роботі,
і у дружбі з нас кожен — титан.

Летимо в комунізму ми далі,
де чекає нас вічна весна.
І не буде ніколи печалі
там, де радість панує ясна.

Київ, 5.IX.1961

*

Пожовтіла вже трава,
загубила вроду.
Мілонить вітер дерева
та на чисту воду.

Відбиває їх вода,
небо відбиває...
Десь гармонія рида —
літо проводить.

На душі, як од світань,
тихо, синьо, чисто...
Багрянє, де не глянь,
осені намисто.

Київ, 24.VIII.1961

*

Обійми для мене розкрили
поля, і сади, і ліси...
Візьми моє серце на крила,
о пісне, і в даль понеси!

Туди, де синіють Карпати,
сміється флюяра в гаю...
І буде вона щебетати
про милу Україну мою.

Полине під небом світання,
де райдуга Черемош п'є...
І зіллють з його щебетанням
пташки щебетання своє.

Київ, 6.IX.1961

*

Весною купував я квіти ніжно-сині,
коли летіли дні у солов'їну путь.
А зараз кавуни і жовті, жовті дині
на кожному розі продають.

І винограду золотисті грона
ясніють на лотках... Їх сонце налило
в цю осінь, що іде, янтарна і червона,
і віддає квіткам останнє тепло.

Усе шумить, шумить і не втихає місто
і мов шпильями лине в небеса...
На розі кожному вража тебе барвисто
достатку нашого осіння краса.

Київ, 14.IX.1961

*

Леліє вітер дерева,
в росі земля...
І в серці пісня ожива,
летить в поля.

Вона летить удалині,
звучить у синьому гаю —
і прийняли пташок пісні
її в свою сім'ю.

Київ, 21.VIII.1961

*

День одсіяв і погаснув давно,
ніч навкруги волохата.
Дивиться місяць в розкрите вікно,
мріями повна кімната...

Скільки в них щастя, привіту, тепла!
Ними я зорям молюся
і в їх тумані, мов цятка мала,
піснею в небо тягнуса...

З нею я злився в жагуче одно,
щоб полетіть над землею...
Дивиться місяць в одкрите вікно
з неба України моєї...

Ірпінь, 10.VIII.1961

*

Давно уже душа закохана моя
в вечірні зорі ці, у ранки ці прозорі.
Нехай же, хай дзвенить, як пісня солов'я,
мій голос молодий у поетичнім хорі!

Хай славить він весну, що душі окриля
і налива серця нам силою своєю!
О як щасливо йти росистою землею,
коли зоря з небес злітає на поля!...

Хай славить трударів, що на роботу йдуть,
коли гудками даль бринить безперестанно
і од Дніпра пливе туманів каламуть,
а в небі — голубих хмаринок каравани.

Я знаю, що Дніпро назад не потече,
що молодість моя ніколи не настане,—
та все ж співаю я про синій зір очей,
що у душі моїй горить, горить, не тане.

І, славлячи наш труд, я з піснею дзвінкою
не можу попрощатись і на мить.
Люблю я землю цю любов'ю молодою,
тому і голос мій так молодо звучить.

Так хай же дихають все ширше мої груди,
як радісно співають у стороні моїй!
Любов — це молодість. А я таким і буду,
до краю днів моїх любов'ю молодий.

Київ, 13.IX.1961

УЧИСЬ!

Учися, мій хлоню, відмінником будь,
люби і поля, і діброви!
І де б ти не був, де б не жив, не забудь
своєї української мови.

Не раз і не два нашу землю святу
топтав ненависний чужинець...
Йдучи в комунізму далінь золоту,
будь гордий, що ти українець!

І знай: твої предки були як дуби,
не гнулись вони під грозою...
Люби Україну й Росію люби,
їх небо цвіте над тобою...

Одна їм зоря розливає вино,
де пісня моторів у сині...
Як небо в Росії й України — одно,
так помисли їхні єдині.

Учися, мій хлоню, учися, як жить,
щоб батькові стати на зміну!
Любить Україну — це значить любить
Радянську свою Батьківщину.

12.V.1960

*

Ми йдем золотою землею,
а щастя — ні краю, ні мір...
Як даль України моєї,
синіє коханої зір.

Далеко, там десь, за рікою,
зоря не зведеться з колін.
Ми йдемо, і шлють нам з тобою
берізки свій срібний уклін.

І вітер легкий обвіває
обличчя твоє молоде —
це сонце в душі моїй сяє,
це щастя зі мною іде.

Київ, 13.IX.1961

*

Сіяло небо наді мною —
і я над теплим шумом трав,
захоплений життя красою,
каштанів листя цілував.

Усе душа моя вбирала
до себе в сонячнім теплі,
і ластівки мені співали
про щастя жити на землі.

Як дивно це — в поривах п'яних,
коли небес сіяє гать,
замість жіночих губ коханих
каштанів листя цілувать.

Ірпінь, 10.VII.1961

*

Дощ пройшов шовковою ходою
і лишив на листі краплі сліз,
а вгорі, не знаючи спокою,
ще гримить небес електровіз.

Ще гримить... Неначе після бою
шаблі одсіяли вогняні,
і до неба тихою красою
квіти усміхаються рясні.

Далі й далі хмар юрба клекоче,
свіжо так і радісно в саду,—
і все ширше неба сині очі
дивляться на землю молоду.

Ірпінь, 10.VII.1961

*

Ластівки на дроті в сонця позолоті,
даль така безмежна, як моя любов...
Ніс я через гори серце своє хворе
і до тебе, мила, з піснею прийшов.

Довго ти для мене, як зоря, сіяла
і сіяти будеш в безвісті доріг...
У моєму серці піснею ти стала,
що сміється, плаче і дзвенить для всіх.

Лиш тобою повні дні мої і ночі,
з зорями України зір твій злився в них,
а коли закрию повні туги очі,
буде пісня плакати у рядках моїх;

плакати, і сміятись, з вітром цілуватись,
щебетати про тебе пташкою в гаю,
й, де зелені віти шлють усім привіти,
в проводах дзвеніти про любов мою.

29.VIII.1960

*

Я дивлюсь на трави, а на травах — сльози,
а в сльозах тих — сонце... Я у морі мрій...
Одшуміли бурі, одсіяли грози,
тишина і спокій у душі моїй.

Як воно страждало, дзеркало природи,
як ридала бурна вод його блакить!..
А тепер спокійно сплять безжурні води
і відбите в водах небо мирно спить.

Наче та троянда пелюстки згорнула,
стомлені, заснули всі думки мої...
Спить моя троянда сном тривожним, чулим,
не торкай, кохана, пелюсток її!

28.VIII.1960

ЧОМУ?

На долівці клечінь.
Пташко рідна, чом
срібно ти щебечеш
за моїм вікном?

Чом зорі вітрило
лине в синь-краї
і квітки розкрили
пелюстки свої?

Чом у барвах тане
небо голубе
і чому, кохана,
я люблю тебе?

28.VIII.1960

*

Золоту тоненьку ніжку
в травах промінь підійма,
де асфальтова доріжка
між берізками двома.

Вітер шарпа віти різко,
десь далеко синь дібров...
І сумують дві берізки,
чисті й ніжні, як любов.

О як знаю я печаль ту,
ге бажання — в даль і в вись!
Над доріжкою з асфальту
дві берізки обнялись.

Липень, 1960

*

Знов зоря світання стерла сон крилом,
двірінчить горобчик срібно за вікном,
де проснулись квіти у тремтінні віт,—
і землі, і небу послала привіт!

Мчать хмарки гривасті у далекий край,
музикою щастя повен синій гай.
З небесами п'яно обнялись поля,
і зітха рум'яна од зорі земля.

Так і ти, кохана, квіте рідний мій!
Сльози щастя випив промінь з твоїх вій,
на подушку білу біля тебе ліг..
І зоря любові на щоках твоїх.

28.VII.1960

*

На квітках роса перлиста,
любо пити сляиво їй..
Ось одна упала з листа,
як сльоза — з коханих вій.

І немов мене немає..
Я іду в небес розмай,
щастя душу заливає,
як зоря — липневий гай.

Світанкової тривоги
синь заплакана в кущах
і проміння золотого
поцілунки на губах.

22.VII.1960

*

Дерев люблю я древній світ,
що шлють життя нам звідусюди
тремтінням трав, хитанням віт,
бо дерева — зелені люди.

Вони ж бо дихають грудьми
листоків і всім на нас так схожі,
все чують, бачать так, як ми,
і лиш ходять вони не можуть.

А може, й ходять... Дивний світ,
мене приваблює він змалку,
як сонце наливає плід
і пестить променем фіалку.

А квіти, квіти!.. Солов'я
не марно вабить пишна рожа.
В них потопа душа моя,
на сопячне проміння схожа.

Земля, дерева і блакить,
од босих піг трава прим'ята!..
Це все — життя. О щастя — жить
і про життя усім співати!

20.VII.1960

АКАЦІ

Піду на станцію. В розмаї
солодких мрій, що наче сад,
донецьку землю нагадає
мені акацій аромат...

І шум шовковиць, і маслини,
ту залізницю над Дінцем,
де я ходив до цвіт-дівчини
з сумним, замріяним лицем.

І запах вугілля... І грози,
убогу хату за селом,
де клав Надсона вірші-сльози
я під подушку перед сном.

Там хилить верби вітер п'яно,
співають півні в синю тиш...
Люблю я київські каштани,
але акації миліш!

4.VI.1960

*

Ячмінь колоситься. Мовчать солов'ї,
замовкли і співи дівочі,
що вихрили думи гарячі мої...
Троянди багряні, як губи твої,
з куща в мої дивляться очі.

А я потопаю у сніжній очей,
що схожі на море глибоке,
їх синь не зітерли і роки...
Троянди, троянди, де ваш соловей?
Мовчать... Лиш палають їх щокі
і падають в хвилі потоку
лелітки багряні, як сльози з очей.

11.VI.1960

*

Хвилюється, хитається трава,—
то вітер їй казки свої шепоче...
І простягають руки дерева
у вишину. А серце пісні хоче.

Щоб звуки в ній із фарбами злились,
як в райдузі, що над полями тане,
і щоб у ній так юно, як колись,
твоїх очей синіла даль кохана.

Тінь од дерев коротша... Хочу я
у цім саду над сонною рікою,
щоб повернулась молодість моя
у пісні цій, окрилений тобою!

Ірпінь, 29.VII.1961

*

Нічка, як тінь певловима,
в снах одлетіла давно.
День золотими очима
дивиться в синє вікно.

Пада проміння іскристо —
й до голубих верховин
наче летить рідне місто
в шумі, у дзвоні машин.

Знову з тобою самі ми —
губи твої як вишо...
День золотими очима
дивиться в синє вікно.

Київ, 22.VIII.1961

*

З небесних голубих повік
мов випала сльозина...
То срібнорогий молодик
над темним бором лице.

Проміння золоте вино
він розлива без краю
і, як в розчинене вікно,
у душу заглядає...

І сон, і сосни... Тишина.
Немов мене немає...
О ні — не місяць, то вона
у душу заглядає.

28.VII.1960

*

Як радісно стає, коли запона почі
поволі рідшає і тапе, як туман,
коли зорі на землю глянуть очі
і засніє неба океан.

Я мов стаю широким і прозорим,
неначе жити тільки-но почав...
Вітаю сонце я пташиним хором
у коливанні мрійнім листя й трав.

І простягаю я до неба руки,
блаженна частка радісних дібров,—
так після ночі довгої розлуки
нам ясне сонце усміхнеться знов.

Київ, I.IX.1961

*

Троянди в'януть, як у дні осінні
печальні айстри — під вітрів мотив.
І повнить жалем у кущів тремтінні
мій зір багряна скарга пелюстків.

Хоч літо ще. Вам жити б та радіти,
але життя кінчає ваші дні...
І пелюстки, непаче мертві діти,
жаліються небесній вишині.

Їх скоро вітер розжене, як дими
з далеких труб, і понесе удаль...
Ласкаво ти схилилася над ними,
в очах твоїх, як і в моїх,— печаль.

Заходить сонце... Чую я щогою
тепло твоєї ніжної руки...
Як ті троянди, люба, ми з тобою...
О час, не рви днів наших пелюстки!

23.VI.1960

*

Непаче це було учора:
у співах птиць і в шумі трав
ти бігла радісно на гору,
а я тебе наздоганяв.

О скільки весен, скільки снігу
одщебетали, одцвіли!..
Ми задихалися од бігу,
та губ розняти не могли.

Моя заплакана лелеко,
де щебет той і шуми трав?
Пішла далеко ти, далеко,
а я тебе не наздогнав.

Київ, 24.VIII.1961

*

Пам'ятаєш, як літом
нам цвіла далина,
де над дотом розбитим
нахилилась сосна.

Як співали пташки нам
там, де сяйва потік,
і губили хвилинам
ми у радості лік.

Тіні листя мов краби
і самотній такий
парашутик кульбаби
на долоні твоїй.

Київ, 22.VIII.1961

*

Там десь далеко сад над синьою рікою,
де лугом росяним з тобою я ходив
під гуркіт тракторів, вечірньою порою,
і невгамовний біг електропоїздів...

І верби плакали. Вода точила камінь.
В диханні вітровім тремтіли трав моря.
Летіла ти кудись за дальню даль думками,
і профіль твій тонкий виводила зоря...

А місто все шумить, подібне до прибою,
і в шумі юрб його ввижається мені
далекій милий сад над синьою рікою,
де квіти росяні схилялись нам до ніг.

Київ, 20.VIII.1961

*

Моя душа — як арфа золота,
як і завжди, у льоті років юна.
Коли твої всміхаються вуста,
моя любов її торкає струни...

І ллються з серця радісні пісні
про дивний світ, що зір мені чарує,
і все кругом таке близьке мені,
і все кругом усім єством люблю я.

Ірпінь, 3.VIII.1961

*

Для мене ти така ж, як і була,
коли прийшов до тебе я з тумана.
Як сік солодкий з квітки п'є бджола,
так щастя п'ю я з губ твоїх, кохана!

З тобою знав я радість неозору,
з тобою знав розлуки горе я.
В твоїх очах я бачу синє море,
і в нім душа гойдається моя,

як біла чайка, чайка моя біла...
Вона летить... Їй перепон нема.
Несіть, несіть мене, могутні крила,
нехай, нехай вас буря не злама!

Ірпінь, 29.VII.1961

*

Як вогнем запалає обличчя
і так радісно серце заб'є,
коли поїзд примчить електричний
непогаснее щастя мое!

Хай у срібло взялись мої скроні,—
та все так же я юно люблю,
і тебе на шумливім пероні
я до серця свого притулю.

Гляну я у очей твоїх небо...
Скільки в ньому ще радості є!
І пташки защебечуть для тебе
про закохане серце моє.

Ірпінь, 12.VII.1961

*

Хай над чолом твоїм, що блідне,
сріблясті ниті заплелись,—
для мене ти все так же рідна
і так же юна, як колись.

Ніщо у серці не змінилось,
лиш ти одна в душі моїй
іще з тих днів, коли зустрілись
ми на Донеччині моїй.

І хай летять мої хвилини,
сивіє днів моїх блакить,—
про тебе пісня солов'їна
все так же молодо дзвенить.

Ірпінь, 12.VII.1961

*

Вона іде, неначе лине
по небом зрошеній землі,
сіяють дощові краплини
і на волоссі, й на чолі,

пемов брильянти... Щастя кличе!
І я на радісній путі
губами п'ю з її обличчя
дощу краплини золоті.

27—28.VII.1960

*

Над тумана́ми вкритою рікою
мовчать бори.
Сльоза сумна, ти радості сльозою
в очах гори!

Сльоза послухалась, заграла,
як самоцвіт...
«Не я, не я то сумувала —
роса то з віт!»

Роса? Ну що ж. Яка ти дипломатка!
Цить, серце, цить!
В очах сльоза як срібна цятка
переливається, блищить.

8.VIII.1960

*

Знову віє даль весною,
журавлів пливуть ключі.
Ти забув, як під вербою
ми стояли уночі.

Ти в ставок мого спокою
кинув холодно ключі,
під знайомою вербою
щастя з другою п'ючи.

На усім весни прикмети,
журавлі — вам мила даль!..
Людам радість ви несете,
а мені — саму печаль.

28.IV.1960
Конча-Заспа

*

Неначе сон весняні дні,
коли шуміли кров'ю жили
і у розчиненім вікні
дівочі очі голубіли.

О часу грізного вали,
в тобі і радості, і болі!
Давно ті очі одцвіли,
як волошки — у чистім полі.

Неначе коні, мчали дні
і потопали у тумані...
Мої ви, сині і кохані,
ви стали рідними мені.

Хай розвіває по долині
осінній вітер листя знов,—
а ви все так же сині-сині,
й не одцвіта до вас любов.

Київ, 26.VIII.1961

*

Море... Де знайдеш для пісні слова,
що у душі моїй лине?..
Серце у сині ясній спочива,
як у колисці — дитина.

Біле мереживо пісні, пісок...
Море, в твоїй я нірвані!
Знову встаєш ти в тумані згадок,
синє, як очі кохані...

Море і море у мареві миль,
наче було так одвіку...
І над безмежними хорами хвиль
чайки самотньої крики.

Ірпінь, 12.VIII.1961

*

Про що шумлять листки в цей вечір, повний жури?
Неначе крізь туман, крізь дощ дивлюсь на них.
Казки моїї душі тасмно і похмуро
шепочуть без кінця зелені губи їх.

Їх слухає душа... Вони, напевне, милі,
їх мова людська не може передати,
бо зрозуміти їх мій розум ще не в силі —
поміж душею й ним якась незнапа гать.

І думка марно в тьмі крилами помагає
і б'ється в мур тонкий, але міцний, як сталь.
Лиш іноді мені відкриє даль безкраю
цей віковичний мур... А там... за даллю даль.

Тоді мені ясні всі голоси природи,
як падає листок,— зелений братик мій,—
і просить допомогти... Як в сяйві ночі води
жаліються гілкам на холод світовий,

що оберта їх в лід... Як айстри гублять вроду
під осені дощем і кличуть теплі дні,
як шепчуться зірки на дальнім небозводі
промінням золотим в небесній глибині.

Тоді розкритий я для вічності дихання.
Хоч я — маленький світ, але усі світи
вбираю в себе я, як музику світання,
коли зоря вбира в перлини рос цвіти.

Доц одшумів, пройшов... Мовчать листки промоклі,
і срібло крапельок свій зупинило біг,
неначе дивляться в малюсінькі біноклі
на мене очі їх...

27.VII.1960

*

Іще дерева віти голі
не простягають у блакить,
ще зеленіє лист тополі
і пісня радісно звучить.

Ще прославляють щедре літо
зелені коники в траві,
ще фарби теплі і живі
й душа для щастя вся відкрита.

Ірпінь, 29.VII.1961

*

Дерева́ зеленіють весною
й голим віттям тремтять восени.
Хочу я, щоб в коханні з тобою
ми не знали журби, як вони.

І не тільки у пісні я хочу
бути юним, як вітер весни,
щоб синіли завжди твої очі
так, як вперше синіли вони.

І хоч впала уже сивиною
на волосся нам осінь сумна,—
хочу я, щоб в коханні з тобою
усміхалась нам вічна весна.

Ірпінь, 29.VII.1961

*

Вже по-осінньому шепочуть між собою
й хитають вітами в тривозі дерева,
і хмари в вишині похмурою юрбою
кудись пливуть — картина не нова.

Вона повторюється з кожним роком...
Та по-новому серце відчува
осінніх днів наближення жорстоке —
їх не прийма душа моя жива.

Вона не хоче бути як листя жовте,
розтанути як хмарка молода.
О співе мій! Невже в життя приїшов ти,
щоб продзвеніть і зникнуть без сліда?

24.VIII.1960

*

І все ніяк не замовчу я,
і спів дзвенить не про жалі,
хоч у холоднім вітрі чую
осінні настрої землі.

Шепоче знов трава ласкава
мені про молодість свою
і вимальовує уява
дзвінки конвалії у гаю.

Летять листочки пурпурові...
Для мене ти — весна сама!
Немає осені любові
і пісні старості нема.

Київ, 7.IX.1961

*

Сонце впало за сині могили,
щось шепоче квіткам вітерець,
де вечірня зоря загубила
у траві золотий гребінець.

На човні зеленавому літо
одпливло вдалину, в небеса...
Ой ви, квіти, осінні квіти,
запізнілого щастя краса!

Дні холодні полинуть за днями
догорать горобини вогнем...
Буде вітер зітхати над вами,
буде небо ридати дощем.

Київ, 2.IX.1961

*

З тобою ми ділили болі,
як ділим радості і жаль.
Знов у сади прийшла поволі
багряна осені печаль.

Все тихше й тихше дня сирени,
й над сумом айстри — вітру свист.
Про молодість свою зелену
шепоче клена жовтий лист.

І клен хитає головою...
Але судила доля нам
і в шумі осені з тобою
ділити щастя пополам.

Київ, 28.VIII.1961

*

Казки мені осінь шепоче
сумні...

А в серці — про синії очі
пісні.

В них сяють задумані зорі,
що світять вночі на ріллю.
Давно я ці очі прозорі
люблю...

В них бачу щодня і щопочі
я рідного неба блакить.
І хай нас не буде — ці очі
в піснях моїх будуть світить.

Київ, 24.IX.1961

*

Сади багрянють навколо,
замовкли давно журавлі,
і сонця любов охолола
до нашої нени-землі.

Пташок голосистих немає,—
не чую я їх за вікном,—
і тихо під небом зітхає
осіння земля перед сном.

Той сон одлетить за водою
в зеленому шумі дібров —
і знов до землі молоді
прокинеться сонця любов.

Київ, 7.IX.1961

*

Листок осінній у задумі,
як синій вечір, охолов,
та у листків веснянім шумі
я шум його почую знов.

Тож не тулись до ніг з журбою!
Під теплим сонцем весняним
своєю смертю золотою
ти юнь даси листкам отим.

Хай вітру хижого пориви
тебе женуть у даль доріг,—
весну вітаючи щасливу,
ти будеш жити у других.

Холонуть сині небокраї..
Вмирає все, щоб жити знов.
І тільки пісня не вмирає,
коли звучить у ній любов.

Київ, 9.IX.1961

*

Пташки покидають діброви,
щоб знов прилетить навесні,
і листя тремтить пурпурове,
і айстри зігхають сумні.

Скидаючи листя пожари,
готується спати гілля,
і дивиться сонце крізь хмари
на тихі, холодні поля.

І прийдуть утома і спокій
в сади у зимовому сні...
Але про весну синьооку
мої не замовкнуть пісні.

Київ, 7.IX.1961

*

Я бачу в золоті осіннім
весни зеленої красу.
Палас спів душі горішням,
що я в людські серця несу.

Пливуть, пливуть мелодії звуки —
їх безліч в серці розцвіло.
Я чую в холоді розлуки
нової зустрічі тепло.

Цілюють землю після ночі
зорі вишневої вуста,
так після сліз сіяють очі
й з печалі радість вироста.

Київ, 11.IX.1961

*

Я пісню про щастя складаю,
про щастя — відраду сердець,
і зелень весни не змінюю
на осені злото й багрець.

Весною душа вся співає,
співають земля й небеса...
Лиш жаль у мені викликає
осіннього суму краса.

Я пісню про щастя складаю,
про щастя — відраду сердець,
і зелень весни не зміню
на осені злото й багрець.

Київ, 5.IX.1961

*

Йдемо... Відчувають долоні
тремтіння твоєї руки...
Схиляється листя в поклоні,
і осінню пахнуть квітки.

Вечірнім огнем осіяне,
ти клопиш обличчя своє...
І сад, золотий і багряний,
нам фарби свої віддає.

Славутича даль многоводна
чекає зимових заков.
Але і у осінь холодну
весну нам приносить любов.

Київ, 24.VIII.1961

*

Ми йдемо з тобою... В серці — співні рими
про молодість далеку, про бої...
І сонечко вустами золотими
цілує щоки радісні твої.

Ще сніг кругом... Та сонце дужче гріє,
пташиний голос чути де-не-де.
Ще сніг кругом, та все кругом весніє,
як і поета серце молоде.

Ми в ліс ввійшли... Забризкав промінь віти,
бадьоро шле у жили серце кров.
Воно ніяк не може постаріти,
як і моя незгаслива любов.

Та і нащо?.. Я бути юним хочу
не тільки в пісні! Значить, можу я
не лиш співать про рідні сині очі,
а й цілувать їх, юносте моя!

Пташиний голос будить тишу зрану,
між віти промінь тепло загляда...
Цілую з сонцем разом я кохану!
Моя любов, як спів мій,— молода.

9.11.1960

*

Як хвилі дві в житейським морі,
ми поріднились не для слав.
З тобою знав багато горя
й ще більше щастя я зазнав.

І щастя іншого не хочу,
коли в душі лиш ти одна.
Хай осінь дивиться у очі,
а в серце дивиться весна.

1961

*

Ти для мене така ж, як колись,
як весни неповторної тої,
коли в сяйві зорі золотої
наші душі крилами злились.

Як сяяли донецькі ріки,
слало сонце билинам тепло!
Й моє серце навіки, навіки
свою пісню тобі віддало.

Хай над нами осіннєе небо
і замовкли пташки у гаю,—
та коли я дивлюся на тебе,
сивину забуваю свою.

І серця починають розмову,
як колись... І здається тоді,
що землю донецькою знову
ми йдемо молоді-молоді...

1961

*

Повні жалю вітру звуки,
в хмарах далі голубі.
І берізка білі руки
заломила у журбі.

Де весна її зелена,
зорі теплі угорі?..
Не забути їй про клена,
що зрубали на зорі.

Вже гіллям на вольній волі
не обнятися їм знов.
І співає вітер в полі
про берізчину любов.

1961

*

Як біло скрізь!.. Не клич тепло — дарма,
пасуль лиш шапку нижче ти на скроні.
На землю сніг розсипала зима
із тихої й печальної долоні.

Але в душі моїй журби нема,—
усім еством весни я буду ждати,
як сонечка — метелик волохатий...
Як біло скрізь!.. На вулицях зима.

1961

*

Простягни долоні,
усміхнись мені!
Хмар багряні коні
мчать у вишині.

В даль од них ляжливо
утікає мла,
і зоря їм гриви
кров'ю облила...

Я в твоїм полоні,
як в солодкім сні...
Простягни долоні,
усміхнись мені!

1961

*

Осіній сад, жоржин печаль багряна,
стрсають їх пориви вітру злі,
і дерева жаліються туманам,
що вже так мало листя на гіллі.

Розриви хмар — неначе ополонки,
немов замерзло небо в вишині.
І профіль твій так чітко і так тонко
мені зоря малює на вікні.

Листопад, 1961

*

Давно-давно над древньою рікою
в даль журавлів одлинув караван.
І айстри запізнілою красою
чарують зір крізь тихий сліз туман.

І сльози, й дощ... Любов моя остання,
пісні мої тобою лиш живі!
Я на квітки печалі і прощання
дивлюсь крізь сльози й краплі дощові.

Хай облита зоря, як в полі рожа,—
життя прожить я хочу не у сні.
Моя любов, не будь на осінь схожа,
не будьте схожі з айстрами, пісні!

Листопад, 1961

*

Сади осіпалися милі,
що чарували так мене,
і знов Дніпра чекають хвилі,
коли їх крига одягне.

Б'є вітер в хмарні колонади,
що принесуть снігів печаль...
А я стою біля огради
і за Дніпро дивлюсь у даль.

Стискає серце тихим болем,
простори я очима п'ю,
і мов лечу над чистим полем
я на Донеччину мою.

Закрив там карі очі пеньки
коси холодної розмах...
І мчу я хлопчиком маленьким
на дерев'яних ковзанах.

Негороджена хата,
холодні сонця промені...
І молода смуглява мати
мені всміхається в вікні.

О пісне, я крізь років гули
з тобою лину до мети.
Ти можеш повернути минуле
і навіть смерть перемогти.

1961

*

Уже на небі вогник блима
так, як колись давно-давно,
і вечір синіми очима
на мене дивиться в вікно.

Готуються осінні далі
зустріти ночі темноту
там, де зоря в тонкій печалі
згубила хустку золоту.

Там десь Дніпра таємні води
течуть на південь, повні чар,
а за Дніпром багряно сходить
над бором місяць, як пожар...

1961

*

Сивіє сніг, щоб знов розтанути під кроком
сльозами чорними од сотень, сотень ніг.
Під небом київським, блакитним і широким,
сивіє сніг.

І все летять, летять кудись машини
повз дерева, каміння, крицю й скло...
А над усім — безмежне неба тло,
як ореол радянської людини.

Людини, що пройшла крізь бурі злі,
страшні безодні, повні смерті гула,
людини, що змінила біг землі
й навік її до сонця повернула.

1961

*

Хай минають дні твої і ночі,
килими осінні простяглись,—
сині очі в'янути не хочуть,
сині, сині, сині, як колись.

Цим очам піснями я молюся,
сам собі я променем здаюся,
в небо їх безхмарнеє дивлюся
і ніяк, ніяк не надивлюся.

Ти для мене все така ж прекрасна,
як в далекі у донецькі дні.
Твої очі сяють ненюгасно
синіми сонцями у мені.

1961

*

Тропічний ліс на склі у крижанім поліні.
На нього я дивлюсь, і, мов у дикім сні,
на мене з тьми летять скажені хуги коні,
і білі гриви їх в обличчя б'ють мені.

Усе в мені й кругом мов коване з металу,
і місяць огляда холодних хмар полки...
Безжальної зими сніги на думи впали,
та пробивають їх бажань і мрій струмки...

Здається, що весна кругом розквітла,
розлуки темну ніч розвіяла любов.
І хочеться мені у морі трав і світла
про тебе, друже мій, співати знов і знов!

1961

*

Уже зима набрала сили,
на вікна кинула квітки
і білим сном заворжила
широкі вулиці міські.

Через Дніпро мости будує,
й про це нікого не пита,
і, мов закохана, цілує
мені сніжинками вуста.

1961

*

Зорі золотої долоні,
ранкове небо бліде,
і хлопчик в сорочці червоній
в садах Радивонівки йде.

Він слухає співи пташині,
свої землі голоси,
і з ними зливається в сині
душа його, повна краси.

Од звуків, що тонуть у хмарах,
од фарбів, що в небі цвітуть,
з очей його, ніжних і карих,
блаженнії сльози течуть...

Лечу спогаданнями хутко
і сумно спиняюсь в саду,
де берегом дальнім Бахмутки
я хлопчиком тихо іду.

1961

*

Я мрію про даль солов'їну,
коли, як повстання можуть,
знов прийде весна на Україну
й сади над Дніпром зацвітуть.

Хмарки усміхнуться деревам,
де хвилі, шосе і мости.
І в мареві їхнім вишневім
з тобою ми будем іти.

Навколо запахне грозою,
весни загуркочуть громп.
Любов вічно юна, й з тобою
ми юні, бо любимо ми.

1961

*

На вітах сніг лежить, де лист шумів зелений,
де лапками пташки торкалися кори
і славили весну... Тепер замовкли клени
і сумно дивляться у сині вечори.

Їх золото зорі не тішить на світанні,
не гріє, як колись, холодне сонце їх,
не осява листків далеких зір сіяння...
А чорної Землі в ночах все далі біг...

Сплять дерева в саду. Холодною рукою
тривожить вітер їх глибокі темні сні...
А місяць дивиться з усмішкою ясною,
і клени хиляться, чекаючи весни.

1961

*

Не чуть горобчиків з балкона,
в узорах скло, в снігу балкон.
І облетіла, як піон,
зоря холодна і червона.

В садах дерев сумна розмова,
байдужа неба висота.
І день короткий, день зимовий
уже на вечір поверта.

Одного тону все здається,
як даль в обарвленні дібров...
І тільки пісня з серця рветься —
не визнає зими заков.

1961

*

Ніч пригорнулася до тебе,
жаром пашить од щоки...
Падають, падають з неба
білих троянд пелюстки.

Скронями стукає дзвінко
крові закоханий спів...
Крутяться тихо сніжинки
круг золотих ліхтарів.

Не одірвати від тебе
зору мого і руки.
Падають, падають з неба
білих троянд пелюстки...

1961

*

Теплий вітер цілує каштани,
колихаючи віти смутні.
І зимовеє сонце весняно
усміхається з неба мені.

Море фарбів і кольорів грає
і цвіте у мені і навкруг...
І так солодко серце стискає,
як згадаю про тебе, мій друг!

Я іду і люблю до нестями
все навколо, як дня промені...
Це з весною, що десь за горами,
сині очі всміхнулись мені.

1961

*

Донецький день об рейки дзенька...
Ставок і небо голубе,
чомусь я хлопчиком маленьким
завжди пригадую себе.

Донецький день, донецькі ночі...
Туди летить душа моя,
летить і чайкою кнгоче...
А може, сивий хлопчик я?!

1961

*

Чи линуть дні, чи сяють срібні ночі,
чи одягає цвіт весни сади,—
чаруєш ти душі моєї очі
завжди, завжди.

Проходять роки, роки, роки, роки,
туманна старість в серце загляда...
Нехай твої прив'яли трохи щоки —
а ти все та ж для мене молода.

Все так же юно кров у жилах летється,
все сняться повні солов'їв сади...
І лине пісня з серця в твоє серце,
що нас єдна з тобою назавжди.

1961

*

Вже ранок білими крилами
на вежі ліг. І рух, і звук.
І простяга мені піжаму
маленький хлопчик — мій онук.

Він щось сказати мені хоче,
а слово ще не поспіша.
Такі ясні у нього очі
й прозорі, як його душа.

1961

*

Я стою на мосту,
як колись я стояв під зірками
в ніч далекую ту...
Хоч земля вся укрита снігами —
моє серце в цвіту.

Моє серце в цвіту...
Десь летять поїзди електричні.

Пісня славить мету.
На землі ми до радості звичні,
як до горя колись...
Думи линуть у вись...

Думи линуть в зірчасті безодні...
В них злилися минуле, й сьогодні,
і майбутнього клич.
Серце, зір тих не ліч!
Всі вони — паче мрії народні...
Міст. Дніпро. Зорі. Ніч.

1961

*

Бузковий сніг, сліди пташок
немов мереживо на ньому.
Стовпів залізних в полі крок
песе в дротах зорі утому.
Вже де-не-де — огні зірок.

Десь там на обрії тополи
неначе радяться про щось,
і чайка над Дніпром когось
гукає. Я один у полі,
і серце з піснею злилось.

Мов казка, Київ на горі
мене мережами вітає
і кличе в казку, і в зорі
меч Святослава гостро сяє
з шаленим ворогом у грі...

1961

*

Як дивно! Сніг приніс тепло
і сонця золоті усмішки...
І знову серце розцвіло,
вже не болить йому нітрішки,—
воно з тобою, як було.

І знов моє співає серце
про сніг, і сонце, і тепло.
Воно з тобою, як було,
воно для тебе тільки б'ється,
для тебе тільки розцвіло.

Як гляну скрізь — міста, поля...
Це мій народ, моя земля,
що я малим по ній ішов —
батьків блакитною землею...
Горять в душі моїй зорею
Вітчизна й ти, моя любов!

1961

*

Схилились віти в срібнім сні
над лоном срібних трав.
Троянди білі на вікні
мороз намалював.

Троянди мріють... Ніжні сні
над ними тче блакить.
Але не можна їм веспи
для серця замінить.

1961

БУДІВНИК

Виростають стіни в зміні хвиль швидкій —
рук його і серця воля незборима.
Скоро тут будинок, білий і стрункий,
засіяє вікон синіми очима.

Мчать хмарки далекі з вітром в боротьбі,
шлють трудівникові свій привіт ласкавий.
Він будує щастя людям і собі,
а під ним шумує Київ величаво.

Радісно під ноги йому промінь ліг,
і, пеначе птах, він лине над землею.
З друзями своїми в сяйві днів нових
він вроста в майбутнє працею своєю.

І синіють далі, і синіють межі,
і дзвенять дротами молоді путі.
Не вашняні плями на його одежі —
то поклато сонце квіти золоті.

Так пливають невтомно дні його робочі,
дні во ім'я миру й щастя всіх людей.
І ночами з книжки п'ють жадібні очі
непогасне сяйво ленінських ідей.

А настане ранок, десь гудок запіс —
знов він увіллється в гомін трудовий.
І квіток партійний його серце гріє —
книжечка завітна, повна сонця й мрій...

Знову засіяє день у славі й силі,
попливуть хмаринки з вітром в боротьбі.
З рук його цеглини — лебедята білі —
ляжуть, щоб тримати небо на собі.

І ростуть високі стіни, як у мрії,
як у сні чудеснім... Скрізь труда печать.
Вигнув крап залізний свою довгу шию,
наче заглядає: «Що б вам ще подати?»

Світ одкривсь для мене в цій усмішці ясній,
у заводів шумі, в коліванні нив...
І щоб жить не марно на землі прекрасній,
я будівникові пісню цю зложив.

В нього за плечима крила перемоги,
і хмарки далекі шлють йому привіт.
Це для нього, друзі, у Комуни світ
із будинків білих пролягла дорога.

12.VIII.62

*

Нехай сивіє в мене волос
і в зморшки криється рука —
та тихий мій ліричний голос
не замовка, не замовка.

Хай дальніх днів, минулих, милих,
я не верну до себе знов,
але в крові моїй і в жилах
не погаса моя любов.

Так у гаю, де вітер віє,
доріжки жовті простяглись...
І лиш на дубі зеленіє
з могутнім віттям злитий лист.

1.IX.62

*

Іду я рідною землею,
переді мною знов твій дим,
заведе юності моєї
над золотим Дінцем моїм.

Як ти змінився, мій герою!
І лиш синіє, як колись,
вікно конторки прохідної,
що з ним згадки мої злились.

Не упаде сльоза на камінь,
хоч сумно так чогось мені.
Тут били цеглу молотками
ми з Кутуковим в дальні дні.

І сяяв оком соколиним
дитинства друг, що все умів...
Тут я з Фирсаном Северином
носилки з цементом носив.

О давні дні, о юні сили!..
Ми йшли додому у зорі.
А на долонях багряніли
труда криваві пухирі.

Далеко десь усе зосталось,
усе ковтула далина,
де дівчина мені всміхалась
і рум'яніла, як весна.

Вона здавалася зорею
в свої шістнадцять піжних літ.
Я ж ніяково йшов повз неї,
брудних соромлячись чобіт.

Шумить подвір'я заводськеє,
і спомини пливають, як спів...
Іду я рідною землею
поміж високих корпусів.

Іду, гримлять залізні шати,
іще далеко до гудка.
Аж ось душі моєї мати —
бібліотека заводська.

Тут ріс я серцем і думками,
і щоб нужди забудь печаль,
я брав маленькими руками
книжки в Сергія Лукіча.

Разом із серцем виростало
душі хлоп'ячої чуття.
Книжки усе мені давали,
все, в чім відмовило життя.

Тут, над Дінцем, життя рікою,
я йшов на гострені штики...
І у життя взяли ми з бою
все, що давали нам книжки.

Я йду. О струни серця чулі,
я лину в пісні до висот!
І, як в дитинства дні минулі,
шумить мій содовий завод.

1.IX.62

*

У труді, у спеку й холод,
наш народ життя кує.
Об ковадло дзвонить молот,
по ковадлу молот б'є.

Ми йдемо у сонце, в весни,
нам минулого не жаль.
І Комуни світ чудесний
вимальовує нам даль.

Ми до неї гордо линею.
І в труді, як і в бою,
всі ми любимо Батьківщину,
любимо партію свою.

1.IX.62

*

В пісні линує, як колись,
хмари і орли...
Екскаватори у висі
руки простягли.

Гей ви, далі молоді,
дружних кроків дзень!
Лине в гомоні й труді
України день.

Він накинув на сади
пурпурову шаль.
І гуркочуть поїзди
в електричну даль.

2.IX.62

*

Подібна юність до весни.
О де ти, де, моя ти мріє?
Жовтіє листя восени,
волосся в старості сивіє.

Хай опадає лист в саду
на землю в срібному інеї —
я в пісні молодість знайду
і довго-довго буду з нею.

Од дум ніяк я не засну,—
вони біжать, нема їм краю...
Блажен, хто осінь на весну
в натхненній пісні обертає.

2.IX.62

*

Далекий рідний мій Донбас
встає мов із тумана...
Я оспівав тебе не раз,
зоря моя рум'яна!

В твоїй колисці я гойдавсь,
овіяний гудками,
і за її краї чіплявсь
маленькими руками.

Тобі одній згадок моря
і пісня, що не в'яне,
моя рум'яная зоря,
Донеччина кохана!

2.IX.62

*

Линуть образи, картини
оживають під пером.
Без кінця шумлять машини
за моїм вікном,

Пісня знов торкає серце.
Кулі цокають кругом,
і шрапнель у небі рветься
над смуглявим юнаком.

І в бою за дні розмаю
з криком падають бійці.
Він під кулями тримає
зошит з віршами в руці.

12.IX.62

*

Не відкриє мати карі очі
і не скаже: «Синку, синку мій!»
Там, де вишні хиляться й шепочуть,
спить вона давно в землі сирій.

Вечори там падають загравно
і на хрест її сідає птах.
А здається, так вона недавно
правнука тримала на руках.

Та чомусь вона була сумною
і сльоза котилася з-під вій.
Зморшки злі торкаючи рукою,
Світозарик усміхався їй.

Так. Закрила матінка повіки
і заснула безпробудним сном.
Став її домівкою навіки
той убогий цвинтар над ярком,

де сади вишневії навколо
і пташок не замовкає спів,
де малим я хлопчиком до школи
з друзями веселими ходив.

День кладе на хмари позолоту,
кінь залізний над Дінцем ірже.
Спить моя матуся, й Третя Рота
сон її останній стереже.

12.IX.62

*

Танцює вітер кучерявий,
зоря на обрії згаса.
Багрянний лист, пожовклі трави —
мелодій осені краса.

Там десь Дніпра сталеві хвилі.
Кудись я стежкою іду.
І, щастя квіти запізнілі,
сумують айстри у саду.

Все в даль і даль іти я мушу,
туди, де небо погаса...
О як чарує мою душу
мелодій осені краса!

13.IX.62

*

Ми у труді все далі йдем,
стає все краще Батьківщина.
І ворог з атомним мечем
нас не поставить на коліна.

Нам прокладають зорі путь,
кипить у жилах сила юна...
О ні, рабами нам не будь,
бо вже на обрії — Комуна!

Чекають нас безхмарні весни,
і, як багрянний щастя стяг,
пливе земля у даль чудесну
на золотих зорі човнах.

13.IX.62

*

Я дивлюсь на партійний квіток,
і в уяві встають давні роки,
як в пілотці курсант кароокій
до Комуни зробив перший крок.

Пам'ятаю я день той ласкавий,
золотої Одеси сади,
день, коли написав я заяву,
щоб вступити в комунарів ряди.

Далі травня сіяли квітчасті,
розливали навколо тепло.
І мене прийняли... Скільки щастя
в моім серці тоді розцвіло!

Сонце, сонце на кожному кроці,
сонце, сонце у жилах текло...
Це було у двадцятому році,
біля Чорного моря було.

Ой ви, юності давньої грози,
неповторної радості крок!
І крізь щастя солодкії сльози
я дивлюсь на партійний квіток.

13.IX.62

*

Ось так же осінь в відблиски вишневі
вбирала віти і пливла, як дим.
І квіти клали ми Каменяреві
на львівським цвинтарі сумнім.

Заходив день, і промені останні
хрести торкали, як печаль гірка.
Стояли ми в урочистім мовчанні,
щоб не стривожить вічний сон Франка.

Нас проводжала цвинтарсва брама,
коли ми йшли в вечірню тишину,
і по-старому Каменяр за нами
довбав беззвучно скелю кам'яну.

14.IX.62

*

Яка прекрасна осінь у Карпатах!
Тут пам'ять Довбуша іще жива...
Немов застигли в споминах крилатих
багряно-жовті дерева.

В руках топір, він з каменя на камінь
немов летить. Надійні друзі з ним.
Ляга проміння жовтими листками
на кожушок його. Туманів дим

повзе в долини з гір високочолих...
Все вище путь героєва стрімка,
Уважно він все огляда навколо,
і топірець блищить в його руках.

14.IX.62

*

Далекий Харків, ти як сон криштальний.
Коли замовкли жерла злих гармат,
акації на вулиці Шпитальній
мені не раз свій слали аромат.

Там я співав про ночі горобині,
що одцвіли, про щастя гордий шлях.
І там мені сяли очі сині,
щоб засіяти у моїх піснях.

До тебе, Харків, я прийшов крізь тучі,
і босим я по вулицях ходив,
коли на путь, на путь дзвінку, співучу,
Василь Еллап мене благословив.

14.IX.62

УСМІХ

Останові Вишні

Знову уявляю я твоє обличчя,
зморшками укрите, повне суму вщерть.
Усміх твій знайомий мудро-іронічний
з губ твоїх зітерти не могла і смерть.

Над тобою никло небо посмутніле,
ти лежав прозоро, без дихання й сил.
Нас хрести навколо хмуρο обступили,
вітер за тобою плакав між могил.

Вже не б'ється серце, сповнене любові,
що давало мріям радості і крил.
Та живе твій усміх у твоєму слові
і його зітерти смерть не має сил.

14.IX.62

*

Для щастя всіх, о мила Батьківщино,
все віддають старі і молоді,
і руки нам продовжили машини,
озброїли нам думи у труді.

Встають заводів димні силуети,
в нові походи кличе сурми мідь.
Ми людства мрію втілили в ракетні,
щоб таємниці Космосу відкрити.

Щоб на світи далекі полетіти,
що світять нам у віковичній млі,
усе пові і все пові орбіти
ми пишемо круг нашої Землі.

Мільйонів дух все вище й вище лише,
в майбутнє прокладаючи мости.
Ми розкриваєм атомні глибини,
щоб на землі безсмертя досягти.

Усе, усе, що сяє в високості,
наш колективний розум обніма.
Щоб полетіть до марсіян у гості,
нас не зупинить безповітря тьма.

Природу ми поставим на коліна,
бо ми крилаті, дужі, молоді,
бо руки нам продовжили машини,
озброїли нам думи у труді.

16.IX.62

*

Пташкам, що раділи ще вчора,
весни не вернути назад.
І слухає, синьо й прозоро,
мелодію осені сад.

Не скоро весна ясначола
покине далекі краї.
І ронять дерева додолу
багряні листочки свої.

Ще пісню, як плач віоліни,
не раз я про осінь складу.
І сумно мелодія лине
в поживклім і тихім саду.

Здійма її вітер під тучі,
що в небі — як моря прибії...
В ній сльози прощання жагучі,
надії на зустріч у ній.

Летить вона в даль неосяжну...
Та пройдуть зимовії сні —
і знов зазвучать нам звитьяжно
мелодії щастя й весни.

І сад, весь у райдужній зливі
гарячого, юного дня,
одягнеться знову в шумливе
зелене своє убрання.

Він плетиво віття узорне
підніме в привітну блакить,
щоб сонця тепло животворне
своїми листочками пить.

17.IX.62

*

Зелений гомін листя у діброві
і свіжий дух росою вкритих трав.
Ще й досі пахнуть дошки ті соснові,
що я малим у штабелі складав.

Солодкі сни, турботи і тривоги,
коли зірок останній промінь гас,
коли в кімнаті темній і убогій
мій друг-гудок будив мене не раз.

І хмурила матуся чорні брови,
бо я проститись з сном не поспішав.
О милий гомін дальньої діброви,
о свіжий дух рососою вкритих трав!

17.IX.62

*

Блищить асфальт у шумі шин,
б'ють молоти по сталі,
і день у гуркоті машин
летить в осінні далі.

А з ним і квіти, й дерева,
і люди, і вагони,
хмарки, і птиці, і трава
летять у щастя гони.

О як це серце окриля,
як осява обличчя!
Летить мій Київ, вся Земля
у даль комуністичну.

17.IX.62

*

У пісні і в труді я — частка Батьківщини,
тож Батьківщина — я, що лине до висот.
Чолом вона сяга за зір ясні вершини...
Народу частка я, а значить, я — народ.

Друг другом дужі ми, ми — буря, ми — титани.
Під ноги нам лягла космічна далечінь.
А десь шумлять світів незнані океани,
на них од наших крил уже упала тінь...

Ми народилися для дружби і любові.
І мчить Земля, рвучи загат ворожих лютъ,
туди, де нам нові Гагаріни й Титови
в безоднях Космосу дорогу прокладуть.

17.IX.62

*

Хмарини, хмарини, небес кораблі,
за ними я піснею лину.
Безсмертя достойний лиш той на землі,
хто любить свою Батьківщину.

Хто їй віддає свої дні молоді
і зве її сонцем, зорею,
хто з нею навік нерозривний в труді,
хто в горі і в радості з нею.

А вітер тополі на синьому тлі
хитає, і далі він лине.
Безсмертний, безсмертний лиш той на землі,
хто любить свою Батьківщину.

18.IX.62

*

Я знов на рідному заводі.
Сльозою сяє погляд мій...
Це тут сказали рабству «Годі!»
ми в час повстання золотий.

У днів грозовому буруні,
що у віки прослали тінь,
ми відціля по рейках, юні,
в криваву бігли далечінь.

Товаришів своїх вітати
прийшов крізь далі я загать.
І в сяйві сонячнім верстати
про нашу молодість шумлять.

Піднесли ми до зір обличчя,
до перемог я з ними звик.
Усіх нас труд комуністичний
в одну сім'ю з'єднав навік.

Ось кличе хтось мене: «Володю!»
І потиск рук, обійми, й сміх...
Я знов на рідному заводі,
йду по цехах його дзвінких.

19.IX.62

*

Я в розгоні доріг
звук до радості й сліз.
Не забуду я тих,
з ким я жив, з ким я ріс.

Ой ви, далі дзвінкі,
далі в ріднім краю,
і кислиці терпкі,
і опеньки в гаю!

Теплий вітер од нив,
і сади, й солов'ї,
де з сльозами я пив
поцілунки її.

Задушевний той сміх
знову вітер приніс...
Не забуду я тих,
з ким я жив, з ким я ріс.

19.IX.62

*

В серці співи ще не одгріміли,
хоч в садах замовкли солов'ї.
Хоч давно вже юність одшуміла —
чую я щасливий шум її.

Хай лягають зморшки на обличчя
і все вище тисне кров моя,
юності в Вітчизни я позичу
і пісень позичу в солов'я.

Даль мене з Вітчизною зріднила,
людський труд і свіжий подих трав.
І Вітчизна дасть мені ще сили,
щоб про неї довго я співав.

Соловей крилом в кущах заб'ється,
і коли покличу я його,
перелле він пісню в моє серце
з дзьобика солодкого свого.

19.IX.62

*

У серці пісень так багато,
неначе квіток у гаю...
Це Жовтень прийшов сорок п'ятий
на землю щасливу мою.

Хитаються верби, мов п'яні,
у росах, подібних до сліз...
Це Жовтень, о друзі кохані,
весну нам на крилах приніс.

19.IX.62

*

Тихпй вітру голос,
рідні крила вії.
Не сивій ти, волос!
Листя, не жовтій!

Сонцем у блакиті
сяє кожна мить...
Радісно на світі
молодому жить!

Слуха даль осіння
журавлів «кру-кру»...
Зморщок павутиння
піснею зітру.

І піду я з нею
в даль, у дзвін, у свист.
Ще ж він над землею
зеленіє, лист.

Сяйвом дні залиті
нам несе блакить.
Радісно на світі
молодому жить.

20.IX.62

*

Не треба сліз, моє ти сонце й серце!
Хай жовтий лист зникає в далині —
та ще не раз весна тобі всміхнеться,
зазеленіє садом і мені.

Що йде зима, ти не сумуй, кохана,
бо і в зимі краса своя цвіте,
як в осені — тут листя золоте,
а там, на деревах, парча снігів срібляна.

Мороз прилине синьо і прозоро,
розвісить скрізь інею сивий дим,
і на шибках невидані узори
він намалює генієм своїм.

Не треба сліз, не хмур, кохана, брови
і не схиляй лице своє сумне!
Для нас завжди цвіте весна любові,
її зима од нас не прожене.

20.IX.62

*

Мій брат вмирав... Над ним схилилась мати,
і жовте листя плакало в гаю...
А я й не знав. Мені гули гармати
в ті грізні дні про молодість мою.

А змовкли кулі, одлунали грози,
мене зустріла рідная сім'я;
й на білий хрест дивився я крізь сльози,
на вирізане ножиком ім'я...

З тих пір промчало днів уже багато,
мій край пройшов крізь бурі світові,
та світять, світять карі очі брата
мені у душу, очі — як живі.

Там, де зростали ми, де ми любили,
є тихий цвинтар в сонці і траві...
Хоч хрест зогнив, обсіпалась могила,
а очі світять, світять, як живі.

Олежик мій, мій братик кароокій,
тебе забудь ніяк не можу я!
Ножем блискучим вирізали роки
мені на серці братика ім'я...

20.IX.62

*

Сяє сонце мені крізь повіки,
моя пісня летить до висот.
Своє щастя будус навіки
золотими руками народ.

Наче в повному квітів саду я,
злив з народом я долю свою.
Крізь грозу, що в уяві вирує,
йшов колись я за нього в бою.

В побратимів залізнім ряду я,
море сяйва очима я п'ю,
і з народом я щастя будую,
свою пісню йому віддаю.

Гей ви, далі, у дим оповиті,
дим заводів, о молота стук!
Піднялися до сонця в блакиті
міліони натруджених рук.

Щоб рясніло колосся у полі,
щоб шуміли на сонці сади...
І не хочу я іншої долі,
як народу служити завжди.

20.IX.62

*

Крізь далі років полустанок
ще й досі шле мені привіт...
Багрянній вечір, синій ганок
і шелест липи край воріт.

Провулок той і трави в росах,
ідуть з роботи шахтарі,
а біля хвіртки — юнка боса
на фоні тихої зорі.

Так дальньо линуть над землею
хмарки і тануть кожну мить.
І біля дівчини тієї
поет закоханий стоїть.

21.IX.62

*

Садами вітер тихо проліта
і скрізь розносить запізнілі жалі...
Пора прощання, осінь золота,
я так люблю тебе в твоїй печалі!

Ні спека дня, ні бурі, ні морози —
ніщо не вб'є любов мою живу!
Ти — як жоржина, що багрянні сльози
в розмові з вітром ронить у траву.

Люблю світань твоїх холодні роси,
стрічки зорі, садів твоїх блакить.
Ти — як любов моя золотокоса,
що біля мене з квітами стоїть.

21.IX.62

*

Ти пам'ятаєш?.. Ми стояли
пад морем тихим навесні.
І, як сльоза твоя, блищала
Венера в синій вишині.

Відбились у воді глибокій
всі зорі неба, у воді.
І моря, і Ай-Петрі спокій
взяли ми в душі молоді.

Мовчали ми, і даль мовчала...
У всьому світі ми — одні.
І, як сльоза твоя, блищала
Венера в синій вишині.

21.IX.62

*

Не кує вже зозуля в діброві,
лиш хитаються тіні криві
і зоря у поживклій траві
розгубила стрічки пурпурові.

Вечір зіркою в небі повис
і розсипав, розлив свої бризки
на тремтливі листочки беріз...
І здається, що плачуть берізки.

Наче мить набігає на мить,
і над бором так синьо і строго,
де у теплу і мрійну блакить
вишнув місяць остріблені роги.

24.IX.62

*

Люблю дивитись на Дніпро я
з його стрімких, високих круч,
коли здається, що рукою
торкнутись можеш ти до туч.

Синіє даль за далиною,
поля, гаї, озер комини...
І все летить перед тобою,
і ти, здається, сам летиш...

І все, як пісня солов'їна,
чуття загострює моє...
Прекрасна мить, коли людина,
людина птицею стає!

24.IX.62

*

Десь гудки заводів,
десь там дим, туман...
В пісню мою входить
бронзовий Богдан.

Розправляє плечі,
вуса гладить він.
Дзвін Софії, вечір
і копитів дзвін.

І душа мов п'яна,
а вгорі, вгорі
булава Богдана
сяє од зорі...

25.IX.62

*

Вже вечір на землі, і сонце склало крила
і закотилось, як багрянний дзвін.
Здається, вічний шум машини зупинили,
та це — тільки на мить, і знову шум машин...

І в цьому шумі я неначе потопаю
й не можу вирватись із хвиль його тугих.
Вони пливуть, пливуть, і їм немає краю,
та ось уже мій спів, як блиск, їх переміг.

І вже звучить в мені і лине на папері
рядками чорними, ріллею в час весни,
пахучою, як цвіт... Оdkрив я в щастя двері
рукою настрою... Дзвени, мій спів, дзвени!

25.IX.62

*

Наче ті пожари —
хмари в вишині.
Пісня свої чари
одкрива мені.

Стука кров'ю в скроні,
світить цвіт-огні...
Я в її полоні
довгі роки й дні.

Сповнені тривоги,
де пожари й кров,
з нею я дороги
огненні пройшов.

Світить образ милий
в серце знов і знов.
Серце полонили
пісня і любов.

25.IX.62

*

Одснилась ніч уже давно
і з зорями, і з тьмою,
і рапок стукнув у вікно
блакитною рукою.

У нього очі вогняні
і усмішка весела.
Помчав він далі на коні
будить міста і села.

Летить з вітрами в світлій грі,
не знаючи тривоги.
І гаснуть зорі угорі,
дають йому дорогу.

26.IX.62

*

Люби свій край. Всю душу солов'їну
і серця жар йому віддай в піснях.
Це так як дихати — любити Батьківщину,
дивитись на квітки в замріяних садах.

Це так, як цілувать кохані теплі губи,
для губ твоїх розтулені в сльозах.
Бо творить тільки той, хто Батьківщину любить,
і з нею не страшний йому загину жах.

Тобі чуже все темне, ненависне
в розгоні днів космічної доби.
Та щоб себе продовжити у пісні,
люби свій край, поете, о люби!

26.IX.62

*

Ой у полі гне тополі
вітер та на вольній волі,
темні віти нахилив,
жовте листя з них зривав.

Ой колись зеленочолі
ви були, мої тополі!
Так привітно і так мило
листя з вітром шепотіло.

Ой колись, мої тополі,
красувались ви на волі,
а тепер в вас віти голі
й жовте листячко все — долі.

Та пролинуть дні лихії,
вітер лагідно повіє —
і весна поверне знову
вам зеленую обнову.

Листя, сповнене привіту,
буде з вітром шепотіти...
О, якби-то старість знову
стала юністю, братове!

27.IX.62

*

Яке це щастя — мчати на коні,
а у лице тобі весняний вітер віє!..
А навкруги степи, як вільні мрії,
і вітряки у синій даліні...

Яке це щастя — мчати на коні!

Яке це щастя — бути молодим
і йти в степу з далеких мандр додому,
а з-за гори заводу рідний дим
здіймається, і ти забув про втому.

Яке це щастя — бути молодим!

Нехай в лице мені осінній вітер віє
і сад уже не чує солов'я,—
та в мене пісня є, і є у мене мрія,
і з ними старості не буду знати я.

27.IX.62

*

Твоя шорстка кора, твоє гілля колюче,
ти вся покручена, акація моя!
Та рідна ти мені, й твій білий цвіт пахучий
на аромат троянд не промінюю я.

Де б я не був, завжди в уяві літо,
солодкий дух твій, вечір, солов'ї...
Де б я не був, твої привітні віти
хитаються й шумлять про давні дні мої.

Куди не йду, які не бачу далі,—
твій тихий шум всім серцем чую я,
донецьке дерево прощання і печалі,
акація моя, акація моя!

28.IX.62

*

Як можна серце одірвати
од тих ланів, од тих стежок,
де слухав я громи гармати
і шахти рідної гудок!..

Там рвали пута ненависні
ми з ворогами у бою.
Тому й лечу на крилах пісні
я на Донеччину мою.

Які там милі, срібні ріки,
а далі сині, як у сні...
Ні, без Донеччини навіки
зів'яли б всі мої пісні!

28.IX.62

*

Що сили дає твоїй пісні, поет,
і віру в прийдешнє залізну,
що слово гострішим стає як багнет? —
Любов до своєї Вітчизни.

Так тяжко стискається серце твоє,
коли ти із нею нарізно...
Що крила тобі у натхненні дає? —
Любов до своєї Вітчизни.

Про все ти співаєш: про сльози і сміх,
про молодість, битвами грізну...
Та що буде вічне у співах твоїх? —
Любов до своєї Вітчизни.

28.IX.62

*

Я йду на гору, збив коліна,
од мене вниз прослалась тінь.
І все летять мої хвилини
в зорі багряну далечинь.

Там десь простерлись небокраї
в тумані пройдених доріг...
І в снію сурму вечір грас
на скелях гострих і сухих.

В огні прощального проміння,
рвучи землі печаль руду,
повз мене котиться каміння,
а я усе на гору йду.

29.IX.62

*

Хай відлетіли солов'ї
і літо лиш мені здалося...
Співай мелодії свої
мені, зажурена осінь!

Співай про річки тої хвилі,
де вітер спомини жене,
про дні, давно вже відлетілі
й ті, що чекають ще мене.

Про ще не пройдені дороги,
про те, що вже здається сном,
про тугу листя золотого
за гілки рідної теплом.

А день — непаче в павутинні,
й як павутиння — дальній дим...
Мені мелодії осінні
не замінити весняним.

29.IX.62

*

Осінній сон всю землю полонив
з його печаллю, вітром, журавлями...
Якими ж я порадою піснями
тебе, що в серці — як весняний спів?

Мені в житті до всього не байдуже,
ще день, мій день іще не одгорів,
іще не все я одспівав, мій друже,
іще не все в житті я відлюбив.

Усе тобою душу я тривожу,
тебе в піснях здіймаю я до зір.
Тому й вони зів'янути не можуть,
як у душі не в'яне синій зір.

29.IX.62

*

В дальній кузні коваля,
що не видно відціля,
де вода, де білий камінь,
там дзвеніла молотками
молодість моя.

Там зазнала щастя й муки,
на Дінці ловила шуки
юності весна,
і до мене білі руки
простягла вона.

А між нами води й далі,
повні туги і печалі,
і літа, літа...
Молотком дзвенить по сталі
молодість свята.

В серці будять дальні звуки
одлетілі щастя, й муки,
і рої згадок.
Чи це справді, чи здалося —
попелить мос волосся
років мідний крок.

Осінь, осінь, дні імлісті...
На панелі пада листя...
Скоро буде сніг,
біла хуга заригає...
Ну, а я усе співаю
і на старість не зважаю
у піснях моїх.

Хоч і старість не здається,
ти ж гори в труді!
В грудях голуб щастя б'ється...
Згиньте, сні бліді!
Тільки пісня, тільки серце —
вічно молоді!

31.IX.62

*

На обрії сонце криваве згаса,
сади — наче жовтії плями.
Злилася з моїми піснями
осінніх мелодій краса.

Під небом оцим хмурочолим
знов буду я ждати весни...
І листя, що впало додолу,—
мої недомріяні сні.

Та знаю: настане година —
й мій сад зашумить,— я воскрес!
І сяйвом у душу полине
симфонія щастя з небес.

31.IX.62

*

Кулями побиті стіни «Арсенала» —
пам'ять непогасна про грозові дні,
як в диму кварталів чорна смерть літала,
чорна смерть літала на лихім коні.

Виступали юні на багряні кручі
до Дніпра-Славути під гарматний крик,
і в вітрах січневих, у вітрах гримучих
лопотів кривавий гайдамацький шлик...

Радісно гуркочуть золоті квартали,
я їду в задумі в людській метушні...
І встають суворо стіни «Арсенала» —
пам'ять непогасна про минулі дні.

31.IX.62

*

Дівчина роботу закінчила.
Очі в неї сині і ясні.
І спадає листя пожовтіле
на долоні їй у тишині.

Мчать хмарки, мов білі-білі птиці,
все туди, туди, де захід зблід.
Мовчки сад проводить робітницю
і гіллям хитає їй услід.

Йде вона й все далі й далі тоне,
все кругом знайоме й рідне їй.
І за хусточку її червону
зачепивсь листочок золотий.

31.IX.62

*

Коли ми йшли в бою назустріч білим,
в лице гармат нам били залпи злі
і сніг припав обличчям посинілим
до грудочок замерзлої землі.

Я йшов в дозорі... Десь там, десь там лава
за мною, за тривогою в гаю,
а у обличчя хижа даль кривава
огнем стрічає молодість мою.

Сичить той сніг ще й досі під ногою,
що землю заколисує руду,
і все туди, на голос грізний бою,
я на штики за день новий іду.

31.IX.62

*

Вся земля неначе в сні,
пахнуть трави і тумани,—
осінь іде на коні,
не спіткнися, кінь багряний!

Тихий вечір од журби
хмурить чорні брови.
Не спіткнись, не загуби
золоті підкови.

Осінь сурмою гука
в полі, у діброві,
і трима її рука
поводи шовкові.

З.Х.62

*

О який сьогодні день,
повний золота й пісень,
повний щастя, повний сонця,
що й в моє зорить віконце!..

О яка сьогодні даль,
що й минулого не жаль.
І тремтять на сонці віти,
мов почав я тільки жити.

Пада жовтий лист додолу,
я за ним клонюсь,
наче на усе навколо
в перший раз дивлюсь.

На дівчину, на жоржину,
на багрянюю калину
у гаю, гаю
й на любов мою.

Що про неї я співаю
і на струнах серця граю,
бо любов, як сонце квітку,
гріє серце взимку й влітку.

Скільки щастя і пісень!
Розцвіта в душі, як рожа,
осінь, на весну похожа...
О який сьогодні день!

3.X.62

*

Ще ранок рос із квітів вій не вітер,
ще сріблом мов покрита вся трава.
Не чуть пташок, і тільки смутно вітер
мелодії осінні навів.

І на душі так тихо і прозоро,
як навкруги, і синьо-синьо так...
І тільки спомини цвітуть у ній, як зорі,
як у житах багряно — ніжний мак.

Вона, як поле, відбива хмарóчки,
легкі їх тіні, в зміні кожну мить.
Торкає вітер пальцем колосочки —
й вони дзвенять... То кров моя дзвенить...

4.X.62

*

Здається сном пахуче літо,
і юнь моя здається сном.
Замість пташок щебечуть діти
в осіннім сквері за вікном.

Хай жовті падають листочки —
не замовка барвистий сміх.
День славословлять голосочки,
і я у пісні славлю їх.

І стільки щастя в них сіяє,
й такі близькі мені малі!
Хвала життю, що починає
лиш перші кроки на землі!

5.X.62

*

Ми з вами знали буряні дороги,
коли ішли в простори огняні...
Яка ж печать горить в очах у того,
хто побував в космічній глибині?

Хто мчав крізь тьму, щоб подолать природу,
як іскорка на зоряному тлі,
і в темі співав пісні свого народу
далеко десь від Матері-Землі...

Він повернувся до нас крізь хмарні дими
продовжувать земний із нами шлях.
Ах, то горить, прекрасні побратими,
печать безсмертя у його очах.

6.X.62

*

Крейдяні гори, дороги, могили...
Тут стільки і щастя, й тепла!
О дай мені, земле, пісенної сили,
як душу мені ти дала!

Щоб знову я зміг і творить, і радіти,
як в юнії дні над Дінцем,
щоб співи не в'яли мої, наче квіти
під осені тихим дощем.

Тебе уявляю завжди голубою,
як даль, що садами буя.
І де б я не був, я всім серцем з тобою,
о земле прекрасна моя!

О першії сльози, о першії кроки
і усміх дитячий у сні!..
Все кличуть мене вітряки синьоокі
і дим заводський вдалині...

Це тут ми зростали, це тут ми любили,
це тут наша юність цвіла...
О дай мені, земле, пісенної сили,
як душу мені ти дала!

8.X.62

*

Рейки, небокраї,
шахти на горі.
І крилом торкає
місяць димарі.

У гаю так дико,
ледь шумить ріка.
Слухають осики
пісню пастушка.

Він співає дзвінко
в тиші лісовій.
За плечем торбинка,
й пиріжки у шій.

Я на них дивлюся
через років біг,
бо пекла бабуся
для онучка їх.

Їх, під серця стуки
у зорі цвіту,
зморщенії руки
кляли в торбу ту.

І лили утому
вогники зірок...
Став співцем відомим
потім пастушок.

В листя мрійнім русі
сняться давні дні.
Пиріжків бабусі
не забудь мені.

8.X.62

*

Листю, травам і туманам —
очі, серце і пісні.
Сонце прапором багряним
потонуло вдалині.

Пада листя на долоні,
напливає синя мла.
І зоря в стрічки червоні
дальній обрії заплела.

Все кругом таке, як треба,
й тихий шелест у гаю...
Й вечір місяцем із неба
в душу дивиться мою.

9.X.62

*

Я знаю: ти прийдеш, о весно,
в садах розцвітуть дерева
і неба усмішка чудесна
засяє, як юність жива.
Я знаю: ти прийдеш, о весно!

А зараз за листям сумним,
що лине за вітром, я стежу...
Куди воно лине, за чим?
Я серце їх болем бентежу,
одірваним, рідним, сумним.

Я серце їх видом безсилим
тривожу... Та все це дарма.
Снігами, як саваном білим,
покриє їх люта зима...
Снігами, як саваном білим.

Та радість залле, наче злива,
душі молодій блакить,
коли, наче пташка щаслива,
на крилах весна прилетить...
Неначе та пташка щаслива.

А листя землею вже стане,
і соком його будуть жить
і трави, й дерев каравани,
щоб, бідному, марно не тліть...
І трави, й дерев каравани...

На озері синій комиш,
тремтливий листок тополни —
все буде таке ж, як раніш.
О весно, як пісня пташина,
в душі ти моїй зазвучиш!..

Втону я у сяйва потоках
і серце одкрию вітрам.
Ти жили, як трави ті соком,
новим переповниш життям.
Втону я у сяйва потоках...

Садами кругом забуя...
Це буде так юно й чудесно!
Я знаю: ти прийдеш, о весно,
щоб пісня веспіла моя.
Я знаю: ти прийдеш, о весно!

9.X.62

*

Ми йшли, неначе проти вітру,
ішли походом молодим.
І нили кулі тонко й хитро,
а ми не кланялися їм.

Шрапнель пекла стальним горохом,
і вила смерть в громах кругом.
Здавалось: витягнися трохи —
й торкнешся неба ти чолом.

Гула земля, ридало небо
й над нами висло, повне мли...
Ми не самі лише для себе
тоді титанами були.

Тоді, коли гармати били
й здавалось, день не оживе,
старе ми сонце погасили
і засвітили ми нове.

Тоді ми йшли, мов проти вітру,
походом смілим, молодим.
І нили кулі тонко й хитро,
а ми не кланялися їм.

10.X.62

*

Лише в далі без тривоги
з криці кута путь,
і в Дінці гіллям розлогим
верби воду п'ють.

Хвилі котяться, як дими,
вільні і рясні...
І задумались над ними
гори крейдяні.

І на все поклала осінь
колір янтаря.
Золоті і довгі коси
запліта зоря.

11.X.62

*

Як до пісні мене пориває
цей труда титанічний розмах!..
Екскаватори небо тримають
на залізних, невтомних руках.

Од напружених рук, од металу
мов двигтить повна гулу земля...
І встають корпуси і квартали,
де синіли на волі поля.

Тут весною, як райдуга, квіти
розцвітуть у привітнім теплі
і в садах щебетатимуть діти —
громадяни Комуни малі.

Це для них, для маленьких, я знаю,
цей труда титанічний розмах
і блакитнє небо тримають
екскаватори в дужих руках.

12.X.62

*

Заводе, зв'язано з тобою
в житті для мене все ясне.
Під незабутньою горою
ростив, як батько, ти мене.

І, як у полі стиглий колос,
де промені — як сяйво вії,
я полюбив твій дим, твій голос,
залізний голос твій дзвінкий.

Я полюбив життя робоче,
товаришів моїх сім'ю,
і голос твій у грізні ночі
мене підтримував в бою.

Звучать, як ріки многоводні,
його рулади молоді.
І він підтримує сьогодні
мене в пісенному труді.

12.X.62

*

Ті озерні води,
неба синь тонка,
мрійний дим заводу,
школа заводська.

Ті весняні зливи,
і заліза клич,
і учитель сивий,
пап Сергій Лукнич.

Наче він отець мій,
лагідний такій.
Я в бібліотеці
в нього брав книжки.

Знов у дні із ночі
він веде мене,
і ласкаві очі
сяють крізь пенсне.

Там, де милі води,
неба синь тонка
і біля заводу
школа заводська.

12.X.62

*

Холодні простори кришталльні,
тумани на луках — як сни.
У дні ці осінні, печальні
як хочу я ласки весни!



В. Сосюра. 1963 г.



В. Сосюра з онуком Свігозаром. 1963 р.

Все далі йдемо од тепла ми,
од днів, що не прийдуть назад...
Як хочу я пить до нестями
фіалок тонкий аромат!

І рвати конвалії білі
в гаю, де тіней каламуть.
А хмари у небі, як хвилі,
пливуть, і плывуть, і плывуть...

13.X.62

*

На вітрі листки ясенів
летять у примарні путі.
У вечора чорнії брови,
в зорі — золоті.

Вишневі рідні губи
і теплеє золото кіс.
Я пісню тобі, моя люба,
з далекого краю приніс.

І плеться солодка розмова
про нашого щастя путі...
У вечора чорнії брови,
в зорі — золоті.

14.X.62

*

Минулі бурі, темні й злі,
забрали серця спокій...
Летить земля, як дзига, в млі,
в космічній млі глибокій.

Летить, а до яких висот —
не знаю я... Як сон це.
І прокидається народ
лиш там, де світить сонце.

До зір ми зводимо мости,—
нехай іде хто хоче.
О сонце партії, світи,
світи нам дні і почі!

14.X.62

*

Над Дінцем осики в синій тишині,
де складав про тебе серцем я пісні
і ходив в Лисиче, повний щастя й мрій,
щоб послухать голос задуневний твій.

Рейки і тополі, сонце і весна,
а в душі царює лиш вона, вона...
Там колись на гору, юний, я ходив,
чорнобриве щастя, кароокій спів.

Сонце над землею... Ніс, як день в цвіту,
на руках тебе я та на гору ту...
Де ви, де ви, де ви, мої юні дні?..
Над Дінцем осики в синій тишині.

16.X.62

*

Для тебе з серця пісня лине,
в душі співають солов'ї...
Як даль мові України,
синійте, очі ви мої!

Для тебе з серця пісня лине,
до тебе з ночі я прийшов.
Як даль моєї України,
цвіти, цвіти, моя любов!

16.X.62

*

Я пам'ятаю імлісту
даль між тривожних заграв...
Кований чобіт фашиста
землю кохану топтав.

Падало небо громами,
смертю гуло з висоти...
Йшли ми на схід, і за нами
плакали в полі дроти.

Та небосхил заяснився...
Кров ми лили не дарма.
Велетень дужий підвівся,
вдарив — і зникнула тьма.

Як я той день пам'ятаю,
як під гарматний мотив,
щастям налитий до краю,
воду дніпрову я пив.

Сповнений величі й сили
рідного вітру політ.
Хвилі мені шепотіли
свій лазуровий привіт.

Впав на криваві дороги
чорний сучасний Батий.
Знов над Дніпром без тривоги
Київ шумить золотий.

Все ж мені в днях цих принадних
сниться гарматний мотив,
як біля лоз листопадних
воду дніпрову я пив.

3.IX.62

*

Ще полечу я в даль, Маріє,
у пісні, повній щастя й мрій...
Хай голова моя сивіє,
але я серцем молодий.

Я у землі позичу сили —
і знов до сонця, знов у вись!..
Душі не никнуть горді крила
блакитно-білі, як колись.

Не буду сумно я зітхати,
бо стільки ще пісень, надій!..
Вперед, душа моя крилата!
Я молодий, я молодий!

3.IX.62

*

Неба в'яне просинь,
і мете, мете
жовтокоса осінь
листя золоте.

Я її благаю
листя пожаліть,
руки я ламаю,
а вона мовчить.

Неба в'яне просинь,
і мете, мете
жовтокоса осінь
листя золоте.

З.ІХ.62

*

Кудись зорі багряні коні
летять... А даль — неначе стяг.
І край мій руки в щастя броні
в безодні зоряні простяг.

Мільйонним серцем він бажає,
щоб зникли війни на землі,
і пле у тьму, страшну, безкраю,
з долонь космічні кораблі.

Він тільки миру, миру хоче —
і йде вперед. А даль — як стяг.
І сяють космонавтів очі
огнем невиданих звитяг.

З.ІХ.62

*

Пролетіло за туманом
стільки років, стільки днів,
як з Науменком Уляном
я на вулицю ходив.

Там гуляє день по ниві,
там мій зоряний Донбас...
Там волошки чорнобриві
цілували юних нас.

Там пішов я в даль полями
в біій кривавій проти тьми,
й поцілунки ті піснями
в моім серці розцвіли.

3.IX.62

В БЕЗОДНЯХ КОСМОСУ

А. Ніколаєву і П. Поповичу

Після Гагаріна і Германа Титова
в безодні космосу послав вас рідний край,
щоб люди всі жили у дружбі і любові
і зникнув на землі вііни сліпий одчай.
Й ви летите, відважні і уперті,
навкруг землі дорогою безсмертя.

Шлють Ніколаєву й Поповичу привіт
мільйони серць з усіх кінців планети,
складають їм пісні свої поети.
Їх подвиг буде жить мільйони літ.
Вони летять, в труді до всього звичні,
і зорі дивляться на кораблі космічні.

Вам шлють хвалу дерев зелені віти,
простори ті, де ваша юнь текла,
щоб ви могли до дальніх зір злетіти
од рідних хат і рідних нив тепла.
І словом тим, що з мого серця лине,
я славлю вас — окрасу Батьківщини!
[1962]

*

Я Київ так люблю, що у піснях моїх
до неба руку зняв з Богдана булавою!..
О гомін дітвори у скверах золотих
і теплий шум машин вечірньою порою!

Коли ж настане ніч, замре курантів бій
і місяць з вишини на землю срібно гляне,
я йду і слухаю, як в тишині міській,
об тротуар б'ючись, підскакують каштани.

Люблю, коли зоря покрівлі золотить
і світанковий спів пташки кругом разносять,
коли од моря зір звільняється блакить
і падають з квіток на землю сльози-роси.

І ще я, ще люблю, мій краю кароокій,
заводів сторона, і шахт, і верб, і трав,
коли гуркоче день по вулиці широкій,
що Леніна ім'ям народ колісь назвав.

А я з юрбою йду, і гордо серце б'ється,
й так радісно мені під кроків передзвін...
Кудись машини мчать... І все мені здається,
що Київ мій летить в Комуни далечінь.

І ще у даль степів, блакитну і прекрасну,
з дніпрових схилів я дивитися люблю,
аж поки мак зорі на обрії не згасне
і вітер ляже спать в пахучую ріллю.

Закриє очі сад, пташок замовкнуть зграї,
по вулицях вузьких додому я прийду,
і над папером я з душею розмовляю,
аж поки для пісень я форми не знайду.

Ах Київ, Київ мій, у зорях і туманах,
ти над Дніпром стоїш як щастя світлий дім!
Про тебе я в степах Донеччини коханих
за партою співав, коли ще був малим.

З країни вугілля в твої сади розмаю
я так давно прийшов... Вже скронь біліє сніг.
Про тебе, Київ мій, і зараз я співаю
всім серцем молодим, але пісень своїх.

4.IX.62

СУРМАЧ

А. Малишкю

Як стукнув у шибку пустун-вітровій,
як сяяли матері очі,
коли у хатині убогій сільській
побачив ти неба шматочок.

Так. Доля твоя нелегкою була,
зріднивсь ти з вітрами тугими.
І пісня за руку тебе повела
до міста стежками вузькими.

Пішов ти од верб і задуманих трав,
де вечір поник тополиний,
і серце народу навіки віддав,
щоб стать сурмачем Батьківщини.

А ворог прийшов — урагани заліз
зустрів ти відважно, завзято,
і сурму свою ти крізь битви проніс,
вперед закликаючи брата.

Давно одлунали удари гармат,—
їх чую в піснях твоїх знов я...
І хай тобі років уже п'ятдесят —
ти юний, як вітер Дніпров'я.

Співаючи гімни святому труду,
крізь радості зоряні роки
з тобою іде у пісеннім саду
подруга твоя кароока.

Вже пізно, синіє світання в вікно.
До всього мені не байдуже.
Скажу я: це добре, як серце одно,
а два — іще краще, мій друже!

Ти в пісні швидкий, наче вітер в гаю,
бо маєш ти вдачу боєцьку.
Ти любиш дніпровську землю свою,
а я — свою землю, донецьку.

Бо це ж Україна. В нас трави одні,
і зорі одні, що над нами,
і душі одні, і як сестри — пісні.
Однаково любим життя ми.

І все, що прекрасне, що чисте, чому
серця ми свої присвятили.
Народ — наше серце, народ, і йому —
усі поривання і сили!

У нас до старого немає жалю,
до світу, що лине до згуби.
Всім серцем тебе я, мій друже, люблю
за те, що народ ти свій любиш.

4.1X.62

ТИ — ГОРДІСТЬ НАШОГО НАРОДУ

П. Поповичу

Ти був у зоряній безодні
і там проклав безсмертний шлях.
Тебе вітаєм ми сьогодні,
тебе ми славимо в піснях.

Тебе вітають гори й води,
сади задуманих долин...
Ти — гордість нашого народу,
син України, неба син!

Ще не раз поблідне ворог,
що хоче знищити наш дім.
З тобою в вічності просторах
був твій відважний побратим.

Проміння зір, як золото щире,
вітало вас у грізній млі...
Ви там були во ім'я миру,
во ім'я щастя на землі.

Добра проклали ви орбіти,
щоб не було на світі зла.
Щоб світлий подвиг цей здійснити,
вам крила партія дала.

Хай квітне молодість орлина,
що на висоти йде ясні!
Тебе вітає Україна,
його — Чувашія в ці дні.

І вся Радянська Батьківщина,
і вся Земля... Привіт, привіт!
Хай квітне молодість орлина,
неначе той весняний цвіт!

Іде Павло, неначе лине,
а в небі — хмари-кораблі.
Вдихати вітер Батьківщини —
найвище щастя на землі.

Він згадує простори дальні,
шалений літ, космічну тьму...
І шлють поклони привітальні
каштани київські йому.

В простори день піснями лине,
неначе молодість сама...
Це наша славна Україна
героя-сина обніма.

[1962]

*

Синії очі,
чорнії брови.
Мрійно шепочуть
хвилі дніпрові...

Пісню десь чути,
зорі сіяють.
Сивий Славути
човен гойдає.

Хвилі дніпрові
мрійно шепочуть.
Чорнії брови,
синії очі.

6.IX.62

*

Ми йдемо, кохана,
ти уся — як цвіт.
Падають каштани
на панелі з віт.

Сяють очі сині,
зорями цвітуть.
Золото осіннє
двірники метуть.

Пісня в серці квітне,
в жилах кров буя...
І шумить привітна
вулиця моя.

6.IX.62

*

Одчинили у космос широкі ми двері,
щоб нам жити у безлічі літ...
Робітник за станком і поет на папері —
всі ми творим щасливий наш світ.

З нас ніхто не схилився до трав у біді,
коли клявся мечем Батьківщини.
Як колись у бою, так тепер у труді
ми єдині, єдині, єдині!

Де нам лік, де нам край? Ми неначе моря,
що збивають всі гаті й закови.
Так сяйй же все ближче, все ближче, зоря,
Комунізму зоря пурпурова!

7.IX.62

*

Я пам'ятаю гомін парків
і голубий трамваїв спів,
коли я босим, любий Харків,
по вулицях твоїх ходив.

Були пісні — як цвіт акацій,
як вітер лагідний весни...
І знову, знову мені сняться
моєї молодості сні.

Будинок «Слово»... Там, де клени,
що не побачу їх я знов,
сіяла із вікна для мене
очима синіми любов.

8.IX.62

*

Очі, на світі єдині,
сяють туманами сліз...
Жовтою скіркою дині
місяць у небі повис.

І, наче пісня прозора,
зорями вишита мла.
Знову ти радості море
з моря мені принесла.

Вітер, гойдаючи тіпі,
роси задумано п'є.
О моє щастя осіннє,
місячне щастя моє.

8.IX.62

*

Небо і лине, і тане,
осінню пахне кругом.
Київський вечір, каштани,
даль золота за Дніпром.

Гасне, як синь небозводу,
в листі огонь янтаря,
і задивилась у воду
тиха й багряна зоря.

Хвиль зачарована грою,
дивиться в лоно живе.
А по Дніпру за водою
жовтеє листя пливе.

8.IX.62

*

Ні, не на дзвін, не на молитву,
туди, де шахти на горі,
мов древні воїни на битву,
ідуть поважні шахтарі.

Ідуть туди, де даль лунає
над льотом сніж естакад,
і з добрим ранком їх вітає
акацій положливих ряд.

Цілує вітер їх обличчя,
з квітками й травами у грі.
В гудків симфонії величній
ідуть за сонцем шахтарі.

10.IX.62

*

Гасне сонце за горою.
Десь платком махне рука...
До шахтарки молодої
линуть думи юнака.

Тільки щастя серце хоче...
Вслід шепочеться трава,
і червону сорочку
теплий вітер розвіва.

Він іде. Блакитне поле
манить далями дібров.
А у ньому і навколо
все співає про любов.

10.IX.62

*

Він іде, й йому здається,
що весни — на віки...
А в шахтарки серце б'ється,
як у ластівочки.

Хмурить, хмурить чорні брови,
як в циганочки.
На щоках огонь багровий
там, де ямочки.

І вона ховає щоки,
нахиляється.
З неба місяць срібноокий
усміхається.

10.IX.62

*

Сіяла в незламній могуті
степами й дібровами Русь.
Стояв біля штабу Ватутін,
на хлопчика схожий чомусь.

Вже дихали радісні весни
незламній сім'ї трудовій.
Дві раті, — земну і небесну, —
послав він за щастя на бій.

Життя, молоде і зелене,
шумить і бушує кругом...
Він дивиться з бронзи на мене
у парку над синім Дніпром.

11.IX.62

*

Де над Дніпром прив'ялі трави
і верби хиляться сумні,
суворі очі Святослава
я бачу в років даліні.

Шумлять йому вітчизни води
і тепло лащатся до піг.
Він із щасливого походу
привів соратників своїх.

Шлючи привіт вітрам і тучам,
розкрив в усмішці він уста.
І на плечі його могутім
блищить кольчуга золота.

11.IX.62

*

Степи у ранковім тумані
обарвлені синню дібров...
І в далі тривожно-багряні
червонців веде Примаков.

Їлинком він оголеним грає,
русявий і юний такий.
І радісно сонце сіяє
на куртці його шкіряній.

Тікають ворожії зграї,
зітхає земля після них...
І Львів старовинний вітає
визвольників рідних своїх.

11.IX.62

*

В страшній безодні, в грізній млі,
в сталевім хорі
летять космічні кораблі,
навколо — зорі.

Далеко від доріг земних,
де хвилі рік прозорі,
і на бортах блискучих їх —
червоні зорі.

А космонавту на плече
впав промінь мрійний.
І серце б'ється гаряче
в квіток партійний.

Який вогонь в його душі?..
Він не самотній,
бо з ним його товариші
летять в безодні.

У неозорій грізній млі,
в сталевім хорі
летять космічні кораблі,
навколо — зорі...

18.X.62

*

Мріє, із чого ти? З вітру?!
Знову я стежкою йду.
Сльози жоржинам я витру
вітру рукою в саду.

Хмаркою гляну я з неба
на посмутнілі поля...
Серцю нічого не треба,
тільки б весніла земля.

Вітер шумить між кущами,
вітром здаюсь собі я.
Хай ще весна за горами —
мрія зі мною моя.

18.X.62

*

В садах весни ми йтимемо з тобою,
у білий цвіт одягнуться вони,
і обрії зіллються з далиною,
і розцвітуть пісні в садах весни.

Своє лице задумано-привітне
нахилиш ти, сама — немов весна,
й моя любов, як ті сади, розквітне,
й не буде в ній ні краю, ані дна.

Осінній вітер стукає з журбою
в моє вікно, мов краплі, знов і знов.
А я іду в садах весни з тобою,
і з нами — наша молода любов.

18.X.62

*

Знов гудок пісні заводить,
небо голубе.
О мій содовий заводе,
як забудь тебе!

Там я жив у бідній хаті
під вікном зорі.
Як забути ті крилаті
шахти на горі?..

І той глід, кущі ожини,
крем'яні путі,
заводянської дівчини
очі золоті.

Ні, повік я не забуду
рідне лоно вод,
із тобою в пісні буду,
содовий завод!

Напливає темна хмара,
все здається сном;
в сяйві місячним гітара
плаче під вікном.

Унизу завод мій сяє,
знову юний я.
І з гітарою ридає
молодість моя.

І гукають паровози
в темній далині...
Оберну свої я сльози
краще на пісні!

18.X.62

*

Лине з лави вугіль на-гора,
наче в нього дужі й смілі крила...
Це Комуни зоряна пора
під землею сонце засвітила.

Щоб сади шуміли нагорі,
щоб життя здійснило наші мрії,
здобувають сонце шахтарі —
владарі підземної стихії.

Грають, грають роси на зорі,
що простерла крила над полями.
Може, й ми, поети, — шахтарі,
сонце здобуваємо піснями.

19.X.62

*

Десь безодні грозиво палали
і летіли у тьму кораблі...
І для людства безсмертними стали
космонавти моєї землі.

Повернулись вони, повні сили,
щоб земнії вершити діла.
Тільки вічність їх очі відбила,
бо їх вічність на крилах несла.

І тепер, де б вони не ходили
і куди б не звучав їхній шлях,
їх безсмертя навік осінило,
сяє вічність у їхніх очах.

19.X.62

*

Шумить Печерськ... Кварталів гордий біг
немов хитає міста довгі гули...
І обеліск нагадує про тих,
що під гранітом вічним сном заснули.

Хай жовтий лист торкається долонь —
для мене все у цьому парку свято.
І осіняє вічності вогонь
могилу Невідомого солдата.

Ніщо не потривожить мертвих прах,
тут навіть вітер тихо-тихо лине.
З любов'ю і сльозами на очах
схилилася над ними Батьківщина.

20.X.62

*

Бульвар Шевченка дощ осінній мочить —
як знак, що йдуть за ним холодні срібні дні...
Переді мною Щорс на воронім коні,
і з бронзи дивляться на мене сині очі.

Святі і чисті очі ватажка...
Любові в них горить чуття могутнє.
Вела вперед полки його рука,
він здобував народові майбутнє.

Дивлюсь і далі йду. Його очей блакить,
як небо навесні, услід мені сіяє.
Мене громаддя з бронзи проводить,
і чую я, як вічність в ній дзвенить...

20.X.62

*

На сивих хвилях сонця плями.
А день — мов яблуня в цвіту...
І мов хитаюсь між віками
я на залізному мосту.

Як хоче серце неба трохи
й крізь нього в вічність заглянуть!
Коли міняються епохи,
не можеш ти незмінним бути.

Цілують хвилі лози п'яні,
що пад Дніпром — як кров од ран.
Я — наче крапля в океані,
в своїх глибинах — океан.

20.X.62

*

Хитається сад мій вишневий
гіллям без пожовклих листків.
І клич журавлів кришталевий
прощально мені одбринів.

А сонце пливе з небозводу
й мов падає в теплу ріллю.
Чого так люблю я природу?
Чого так людей я люблю?

І квіти люблю я ті, сині,
що з ними зростає нове.
Бо квітка живе у людині,
як в квітці людина живе.

20.X.62

*

Крає небо крил сталевих сила,
і Дніпро одкрив свою блакить,
а над ним, де у саду могила,
пам'ятник Ватутіну стоїть.

Пробігають діти мимо, мимо,
тупотить маленьких ніжок біг.
І Ватутін добрими очима
дивиться з усмішкою на них.

26.X.62

*

О що це, що це там?.. Якись туманні плями...
Ні звуку, ні вогню, ні місяця вгорі...
Це Щорс іде з безсмертними бійцями
по кригою закованім Дніпрі.

За рядом ряд у тьмі примарно лине,
лиш чути їх дихання молоде.
Веде їх дід. О ні! Це Україна
своїх синів на подвиги веде.

Вони в руках ясну тримають зброю,
холодна ніч їм падає до ніг.
Й золоточолий Київ за горою
тривожно жде визвольників своїх.

26.X.62

*

Очерет, окуга
і любов дорога.
Шаль тріпоче на груді,
чорний човен на воді.

Берег квітами пропах,
цілий світ в твоїх очах...
Одпливли далекі дні,
наче молодість в човні...

Дні ті дальні одцвіли,
мов були і не були!
І немає думам дна —
спомини і сивина.

26.X.62

*

Днів зими скінчилася борня
із теплом щасливого розмаю.
Знов акацій біле убрання
вітер над парканами хитає.

І проміння щастя серце п'є,
наче сонце грає на кашкеті,
бо уперше прізвище своє
прочитав під віршем я в газеті.

Лився з круч акацій аромат,
на Дінці стояв я біля човна,
і вітав життя шумливий сад
початківця радість невимовчу.

30.X.62

*

О мій Донець, до тебе думи
летять, зливаючись у спів...
Твоїх дерев я слухав шуми,
твоїх криниць я воду пив.

Од берегів твоїх додому
не раз я йшов у співах птиць.
І відчуваю ще оскому
я од терпких твоїх кисллиць.

І серцем я завжди з тобою,
завжди, завжди, і ночі й дні...
О ні, ніде води такої
ніколи вже не пий мені!

30.X.62

*

Куди не глянь — сади, сади...
Пісень замовкли звуки.
Зірвали з яблуні плоди
дівочі ніжні руки.

Вже на гіллі нема листків,
день хмурий, непривітний...
І жде вона зимових снів
під вітру плач блакитний.

А промайнуть холодні дні
за неба дальні межі —
вона проснеться навесні
в зеленій знов одежі.

І буде день новий вітать
зеленою косою,
щоб людям яблука віддять
осінньою порою.

31.X.62

*

О даль, о сині вечори
і золоті тополі!
Одгомоніли трактори
у голубому полі.

Гілля тополь на неба тлі
застигло, як з хвороби.
Не бродять ворони в ріллі,
зерна не ждуть їх дзьобн.

І небо мисться вгорі
сльозами мимоволі...
Одгомоніли трактори
у голубому полі.

31.X.62

*

Туди, де даль така барвиста,
згадки промінням простяглись...
Я знов згадав шахтарське місто,
де ми зустрілися колись.

І зорі в веснянім етері,
і місяць, що у сині вгруз,
і ті акації, що в сквері
благословляли наш союз.

Огні на шахтах пурпурові,
і безкінечний щастя шлях,
коли сіяли од любові
у тебе сльози на очах.

31.X.62

*

Як океан, душа глибока
в твоїх очах під майвом вій...
Ти — як весна в душі моїй,
моя хмаринка синьоока!

Як ніжно гладить по плечу
тебе проміння золотее!
І мов з тобою я лечу
над чарів повною землею.

Ти як весна в душі моїй.
Летять хмарки — небесні гості.
І ми з тобою, друже мій,
як чайки дві у високості.

31.X.62

*

І знову сниться ніч кривава
під лезом траурним штика...
Там, на снігу, ворожа лава...
Я кулі шлю з броньовика,
і дуло пальці обпіка.

Немов огню немає краю,
метал торкається долонь.
Патрони з цинки я виймаю,
і знову крик: «Огонь! Огонь!»

Чи вдарить смерть у серце співом,
чи упаду в безодню я?
А кулі: «Пі-у, пі-у, пі-у!...»
То юність огненна моя.

13.XI.62

*

Десь за горою зойками гармат
мов роздирає небо бій останній.
Схилився і воду в річці п'є солдат,
і на траві блищить роса світання.

Ось кулемет, і біля нього вдвох
лежать бійці, як теплий знак єднання.
В очах у них — ні горя, ні тривоги,
в очах у них — перемогти бажання.

Все в цій картині, все, що треба, є:
зоря й ріка, росою вкриті трави...
І кулеметну стрічку подає
напарникові воїн кучерявий.

14.IX.62

*

Вони тут їхали хизливо,
марширували у пилу.
Та їх змела відплати злива
в повстань дев'ятому валу.

Навік заснули сном кривавим
у полі під осінній свист
і піхотинець той чорнявий,
і той стрункий кавалерист.

Вони лежать в землі незручно,
в холодній тьмі, а поруч них
спить генерал, що так бундючно
приймав пошану од других.

Над ними землю крає в полі
блискучим ралом чорний плуг
і сяє день... Така вже доля
усіх нападників, мій друг!

14.IX.62

*

Уже зима, уже зима,
і сніг уже на всьому.
Та серце крила підійма
у льоті молодому.

Туди, де шахти на горі,
де рейки і заводи,
воно летить за димарі,
воно летить за води.

Під ним з асфальту в'ється шлях,
воно летить в горінні,
де одзвучали у садах
мелодії осінні.

Воно летить над сном дібров
туди, де диму клоччя,
де у цеху моя любов
в спецовці йшла робочій.

Йшла з задуманим чолом,
де все гримить, гуркоче,
і, наче ранок за вікном,
її синіли очі.

Там рідний дим, там рідний край,
Донець, сніги, тумани...
О серце, крил не опускай,
лети, моє багряне!

8.XII.62

*

Не розлучусь я з юністю моєю,
у пісні хоч, і з водами Дінця!..
Як любо йти коханою землею
і рідний вітер пити без кінця!

В садах весни багряну рвати рожу,
де тонуть кроки у траві густій,
і плакати від щастя, що я можу
ходити вільно по землі моїй.

Землі батьків, що кров'ю їх полита
і нашою у грізній боротьбі
за шум садів, за стигле в полі жито,
за дим заводів, далі голубі!..

На той пісок ласкаво хвиля ллється,
й багрянний місяць зводиться з травн...
Співай, співай про молодість, о серце.
та струн своїх у пісні не порви!

8.XII.62

*

Одлинула буря лихая,
засохла ворожая кров.
Я знову, щасливий без краю,
по рідному бруку ішов.

Як довго я серце тривожив,
де линув Башкирії сніг...
І я обнімав перехожих,
як знайдених друзів своїх.

Я ті не забуду хвилини,
вони назавжди у мені.
Хрещатика чорні руїни
ще й досі я бачу у сні...

9.XII.62

*

І шум машин, і сніг, і зльоти мрії крилаті,
і вікон блиск, і перехожих крок —
все у мені, як світ повний — в маляті,
у глибині очей його зірок.

Все у мені, і я живу у всьому
як частка всього, в зміні сяйва й тьми.
Лети, мій співе, і не знай утоми,
лети й живи між зорями й людьми!

Я все живе люблю, люблю без краю,
люблю за серця теплого биття...
Я крапля та, що думас й співає
у океані вічному життя.

10.XII.62

*

Десь далеко б'ють копита,
вечір п'є зорі вино.
Серця струнами дзвеніти
у житті мені дано.

Йти до радості у дні ці,
повні сонця і надій,
і ловить пісень жар-птиці,
що летять в душі моїй.

Щоб співати про Комуни,
я настроїв всі чуття.
І торкає серця струни
вітер радісний життя.

10.XII.62

*

Копалень гук, в ярках пишшиша,
в диму заводів вишиша.
Це ти, мій краю, Україно,
моя радянська сторона!

В павали дні пожарочолі
зазнала ти і горя, й мли...
Та знову жить на вольній волі
тобі брати допомогли.

І знов гудуть шляхи робочі,
шумлять сади, цвітуть поля...
Минають дні твої і ночі
під дзвін курантів із Кремля.

І знову даль перед тобою
синіє, сповнена життям.
Єднання Києва з Москвою
не розірвати ворогам.

Нас не поставлять на коліна
ні тьма, ні голод, ні війна,
моя Радянська Україно,
комуністична сторона!

10.XII.62

Володимир
СОСЮРА
ПОЕЗІЇ



1962

Щастя
Сім'ї
Трудової



КИЇВ

Титульна сторінка збірки «Щастя сім'ї трудової»

Хай б'ють вітри в моє обличчя,
їм не спинить серцець биттів.
Я славою труд комуністичний,
що творить світле майбуттє

З народом бути повсякчасно
і дня народу рятівки житть!
Я славою молодістє прекрасну,
а славою днів її блакитть!

Єднає нас життє майбуттє,
все дуохе двонить кроктє мідь.
Я славою тих, хто йде в майбуттє,
хто в Комунізмі буде житть!

6/11-63

Фотокопія автографа вірша
«Хай б'ють вітри в моє обличчя...»

*

Знов пливуть, пливуть помалу
синяви моря,
і у полі розіслала
прядиво зоря.

Спить Славута у туманах,
од зими блідий,
і заплутавсь у каштанах
місяць золотий.

Прийде ніч, і будуть люди
бачить щастя в снах.
Полотно білити буде
місяць у полях.

То сніги, сніги безкраї,—
як алмази в грі.
В полі тихо догорає
прядиво зорі.

10.XII.62

*

Цілує віти ясеніві
зоря у синім сні.
Як часто з серцем у розмові
душа народжує пісні.

Усе для тебе любе, миле,
ти знову юний, як раніш.
І за спиною наче крила,
і ти кудись летиш, летиш!..

Як зорі, сяють твої очі
в піснях про небо голубе.
І ти когось обняти хочеш,
і обнімає хтось тебе...

Там десь заводів силуети
і домн огні — неначе кров...
Так знай же, знай, о мій поете,
що пісня — це і є любов!

10.XII.62

*

Уже зоря, зоря моя вшнєва,
поклала ніжну косу на плече.
Я не люблю, як падають дерева,
коли їх сталь безжальна підсіче.

Їм не шуміть про молодість безкраю
і не тягтись вершинами до зір.
І серце гострий жаль, як сталь, проймає,
коли впаде зелений богатир.

Він упаде, простягнеться так дико,
і бризне в синь листків зелена кров.
І над щастям, зрубаним навіки,
неначе вітер, плакати готов.

11.XII.62

*

Не хитайсь, тополе,
снігом не цвіти!
Десь Бахмут і поле,
станція й мости.

Темної загрози
далі повні вщерть...
Там вели матросів
гетьманці на смерть.

В скорбному спокої,
в колі сталі й мли,
йшли мої герої,
у безсмертя йшли.

Крякали десь круки,
і здригнула мла
в мить, коли їм руку
вічність подала.

11.XII.62

*

І шум акації, і димп
біля крейдяних верховин,
і під колесами лункими
з дитинства рідний рейок дзвін.

Багряні кручі над водою,
той сад і школа заводська,
де йшов я юною ходою
на клич охриплого гудка.

Печальні карі очі неньки
з зіниць сіянням золотим
і гай, куди я по опеньки
ходив із братиком моїм.

Його нема. Та не востаннє
про нього серце спів веде.
Як зірка в небі в час світання,
життя погасло молоде.

І ходить пісня до втоми,
вона од сліз не знає сна,
там, де на цвинтарі старому
могила братика сумна.

Вона ридає, як сопілка,
Олежик мій, під вітру спів...
Обсипалась твоя могилка,
той білий хрест давно зогнив.

У вітрі свіжому світання
не підеш ти у даль доріг.
Але очей твоїх сіяння
навіки в серці я зберіг.

Все як живе в моїй уяві:
завод і гай у сяйві мрій,
де у землі батьків ласкавій
заснув навіки братик мій.

Там шум акації, і дими
біля крейдяних верховин,
і під колесами лунками
з дитинства рідний рейок дзвін.

12.XII.62

*

Я на землі батьків моїх, де віти
акацій рідних хиляться кругом.
І на очах моїх веселий вітер
не витер сліз прозорим рукавом.

Дивлюсь крізь них на мури заводської —
і в серці сонце, щастя і весна...
Тут не одна моя розквітла мрія
і прозвучала пісня не одна.

Шуми, шуми, життя широка нива,
все далі й далі йду тобою я!
Мене, струнка і ніжна, чорнобрива,
взяла за руку молодість моя.

Взяла і водить по стежках знайомих,
де рідне все до болю і до сліз,
де я косив у полі до втоми
й з стерні дивився на Чумацький Віз.

Тут нам всміхнулась воля соколина
знамен багряних радісним огнем.
Тут я співав про карий зір дівчини,
про журавлині ночі над Дінцем.

До мене тягнуться, як руки, віти,
і все мені здається дивним сном.
І на очах моїх веселий вітер
не вітер сліз прозорим рукавом.

12.XII.62

*

Дивлюсь в очей твоїх лазурні далі,
на ці сумні заціплені вуста,—
і виростають з радості печалі,
як із печалі радість вироста.

Моїх пісень лиш ними повні звуки,
як сяйвом неба — райдужні мости.
Печаль — коли згадаю я розлуку,
й жагуча радість, що зі мною ти.

Дивлюсь в очей твоїх лазурні далі...
Для усміху розкрила ти вуста.
І виростають з радості печалі,
як із печалі радість вироста,

12.XII.62

*

Як неба синь, і гай, і поле,
люблю я Україну й Русь.
І у мені, й на все навколо
очима серця я дивлюсь.

Я від Дінця, що сяйвом грає,
в сади поезії прийшов.
Піснями сповнений до краю,
дивлюсь на все я крізь любов.

І в даль, чи хмуру, чи погожу,
дивлюсь я серцем в сяйві мет,
бо обдурить воно не може.
Тож слухайся його, поет!

13.XII.62

*

Копри, копри, і терикони, й дими,
зелена даль в акаціях буя,
і все бринить гудками заводськими...
Це ти, це ти, Донеччина моя!

Поля й поля, хмарки в небесній чаші,
йдуть піонери, грає сурми мідь.
Тут голосом Ангеліної Паші
неначе й досі вітер ще звучить.

Ішла вона од бою і до бою,
в труді щоденнім і скінчила путь...
Та трактори залізною ходюю
її дорогу далі все ведуть.

Нехай з любов'ю й тихою журбою
її згадає пісня і моя.
Тут на поверхню вийшла із забою
непогасима слава Мамає.

Встають заводу труби із тумана,
де днів моїх текла грімлива путь...
О мій Донець, ріка моя кохана!
Забуть про тебе — це себе забуть.

О краю мій і вугілля, й металу,
тебе піснями славить буду я!
Це ж ти мені життя подарувала,
моя любов, Донеччина моя!

13.XII.62

*

У засіках пшениця й жито,
поля під снігом ждуть весни.
Нам тільки в праці жить би, жити
й не знать проклятої війни!

Щоб пролилось у день погожий
зерно у сіялки з долонь,
щоб даль блакитну не тривожив
пекельний атомний вогонь.

Щоб розцвіли усмішки щирі,
щоб їх не стерли грози злі.
Яке це щастя — жить у мирі
і в вічній дружбі на землі!

13.XII.62

*

У вишині осяяні хмарини,
мов кораблі, біжать у даль чужу.
Як найдорожчу у житті перлину,
я слово «мир» у серці бережу.

Йому навік віддав любов я щиру,
бо ним живуть у нас старі й малі.
У нас усе — для дружби і для миру,
у нас усе — для щастя на землі.

Щоб розцвіла садами Батьківщина,
щоб не було страшних руїн кругом —
злились народи у сім'ю єдину
і прославляють партію трудом.

В тайзі далекій зводим ми будови,
електростанцій світим ми сонця,
дротами даль співає там соснова
і все гуркочуть рейки без кінця.

А пісня лине й лине в дні квітчасті,
що близько вже, що ждуть на нас, повірі!
Земні шляхи будуючи для щастя,
проклали ми уже шляхи до зір.

Завжди в труді, одним поривом зліті,
хитаєм даль ми дзвонами заліз.
Бо слово «мир» є найдорожче в світі
для того, хто будує Комунізм.

13.XII.62

*

Знов дзвенить вечірня мандоліна
про минулі, про далекі дні...
Де зоря упала на коліна,
край донецький сниться все мені.

Кожна стежка, кожний камінь сниться
на зеленім березі ріки,
і за вигоном, де залізниця,
синьокрилі сняться вітряки.

За вікном багрянії суниці,
де малим я слухав солов'я...
Ох, все сниться, сниться мені, сниться
неповторна молодість моя.

2.IX.62

*

Де об берег хвилі б'ються дзвінко,
де текли мої дитячі дні,
кожна стежка, кожная травинка —
у мені, навіки у мені.

Тихі верби, далі, полустанки,
журавлі, що линуть у вирій,
золоте віконце хворостянки,
що світило в тьмі мені глухій.

Над Дінцем осики тінь зелена,
і в траві густій маленький я...
Я пишу, й хтось диха біля мене...
Ах, це, друзі, молодість моя!..

2.IX.62

*

Ти піснею серце колишеш
і дум викликаєш рої...
Люблю, як ти ходиш і дишеш,
твій голос і рухи твої.

Щоб бути з тобою дні й ночі,
я води і далі молю...
Люблю твої брови, і очі,
і всю тебе, всю я люблю.

Ти — саду майового віти,
що хиляться в квітах, рясні...
Не можу тебе не любити, —
це так, як не дихать мені.

18.IX.62

*

В моїм саду кружляє лист опалий,
і хиляться, і хиляться квітки
там, де траву зів'ялу притоптали
зорі вишневі чобітки.

Уже до сну готується земля,
вода цілує білий камінь.
І лиш вечірня кузня ковала
дзвенить, співає молотками.

А роки дні, неначе лист дерева,
все обсіпають... Саде, саде мій!
Я слухаю мелодію сталеву
маленьким хлопчиком у кузні тій.

25.IX.62

*

Де колись любилося, де колись жилося
й цілував я тіні, тіні довгих вій,—
золоті червінці розсипає осінь,
розсипає осінь по землі моїй.

Не ламай же, вітре, днів моїх колосся,
глянь, яке чудесне майво рідних нив,
де колись любилося, де колись жилося,
де колись я пісні першої зложив.

Як же моє серце радісно забилося,
як мій зір у сяйві неба потопа!..
Де колись жилося, де колись любилося,
золоті червінці осінь розсипа.

4.X.62

*

Там, де били вдаль гармати,
плаче вечір чорнобров.
Як мені та не співати
про мою любов!

Не співати, як клекоче
у мені крові розбіг,
не співають про сині очі,
що душа моя у них.

Бо для мене ти і небо —
це як сонце й вітру сміх,
бо мене нема без тебе,
що уся з пісень моїх.

11.X.62

*

Хай сад палає золотом осіннім,
з Дніпра пливе туманів каламуть,—
мені фіалки віють щастям синім,
в моїй душі конвалії цвітуть.

Крилами вітер стукає сердито
в моє вікно, і дощ шибки січе...
Ні, то гілля, у білий цвіт повите,
то ти мені схилилась на плече.

Я слухаю мелодію осінню,
дивлюсь на жовте листя на землі...
А з хмар, розкритих широко і синьо,
несуть привіт весняні журавлі.

17.X.62

*

Уже пливе вечірня муть,
подібна до ріки.
Маленькі труженики йдуть —
ремісники.

Я чую їх веселий сміх,
що лине як весна.
Серця однакові у них,
одежа в них одна.

Хмарки їх кличуть угорі,
де промінь дня не згас.
Це по дорозі до зорі
йде робітничий клас.

31.X.62

*

Дім, цеглина по цеглині,
зводять руки молоді.
Дівчина в спецівці синій
знов чарує зір мені.

І в душі моїй так ясно.
Бачу ж я її одну,
вся вона, струнка й прекрасна,
мов летить у вишину.

Я за нею серцем лину,
о дівчино, добра будь!
І в польоті на вершини
мою пісню не забудь.

8.XII.62

*

Хай зацвіли морозом гони
і йде зима по кружині.
Коли за сонцем мільйони
ідуть на бій, то будь весні.

То будь весні, то будь розмаю,
це так, як те, що в небі — день.
І щастя наше привітаю
я серцем, сповненим пісень.

Там наче море райдуг грає,—
весна іде, весна іде...
І я свій келих підіймаю
за наше щастя молоде!

11.XII.62

*

Золотим у небі плугом
день оре. Іду я лугом.
І народжують пісні
серця струни голосні.

Про життя, що скрізь клекоче,
про залиті щастям очі,
про тепло її долонь,
губ розтулених огонь.

Скільки тих пісень єдиним
квітнуть садом весняним!
День оре у небі синім
сонця плугом золотим.

12.XII.62

*

Де шумів край села
трав зелений прибий,
моя юність ішла
на гудок заводський.

В карім зорі жила
ще розлуки печаль,
та за руку вела
її пісня удаль.

Ой ви, дні мої, дні,
рідні села, міста!
Голова в сивині,
пролетіли літа...

Та життя молоде
кличе нас, дзвонить сталь...
І за руку веде
мене пісня у даль.

13.XII.62

*

Ти чуєш молота удари,
що пробивають людям путь!
Не залітай, поете, в хмари,
а до народу ближче будь.

Він зупиняє грозозливи,
трудом міняє русла рік.
Його думки, його пориви
твоїми стануть хай навек!

Він є володарем планети.
Зігрій себе в його теплі —
і будеш ти тоді, поете,
не марно жити на землі.

1963

У ВСЬОМУ — ТИ

У всьому — ти, кохана Батьківщино!
Гримлять, гудуть од поїздів мости,
і вся в дротах співає даль орлина,
у всьому — ти.

Ти у озер задуманому блиску,
ти — синь гаїв, заводів сивий дим...
Ти — хата, де гойдалася колиска,
в якій лежав я хлопчиком малим.

Твоїх криниць люблю я сні прозорі
і йти, куди безмежний в'ється шлях...
З тобою я чолом торкаю зорі,
без тебе я — пір'їнка у вітрах...

Люблю пісень пташних срібні звуки,
о Батьківщино, шум вечірніх віт...
З хлоп'ячих літ мене взяла за руку
і повела ти у широкий світ.

Мені пісень ти з хугами співала,
вела вперед на зорі золоті...
І стільки див чудесних показала
ти на моїй заспійженій путі.

Я бивсь за тебе, юний, карокий,
щоб ти була щасливою завжди,
коли ми йшли вперед, як гір потоки,
перед огнем еднаючи ряди.

Нас зустрічала смерть на кожному кроці,
дививсь не раз у очі їй і я...
І в Харкові, у двадцять першій році,
свого ти привітала солов'я.

О, як тоді душа моя розквітла!
Ішла весна, шумів привітний день,
коли од гір крейдяних, повних світла,
приніс тобі донецьких я пісень.

Квартали повні щастя і тумана,
трамваїв дзвін і юрби як ріка...
О синій зір Блакитного-Еллана
і золота борідка Кулика!

О, як у днях тих серце битись хоче
і знов пройти той неповторний шлях!..
Дим цигарок, гарячі друзів очі
на шумних зборах «Гарту» у «Вістях»...

Одснилися минулого примари,
одснилися, розвіялись як дим...
О, скільки раз Сумської тротуари
я міряв кроком дужим, молодим!..

А потім Київ. Знов громи криваві,
багнетами пробиті серця,
і знов в шинелі сірій я у лаві...
Та обминула смерть життя співця.

Пройшов на схід і захід я дороги...
Це все було як буря огняна...
Коли лунали сурми перемоги,
шуміла знов на вулицях весна.

Зняла до сонця руки Україна,
раділа вся радянська сторона,
сіяли нам в серця Кремля рубіни,
і обнялися юність і весна.

Немов титани впали на коліна
й цілують землю, вітер верби гне...
То ти вся в нас, кохана Батьківщино,
і ми в тобі — як серце огняне...

Зі мною ти в натхнення час крилатий,
в годину світлу радості й труда,
моя любов, моє життя і мати,
о Батьківщино вічно молода!

Бо ти — це ми, кохана Батьківщино,
з тобою ми майбутні творим дні.
Летить Земля, і пісня з серця лине,
і ти, вся в зорях, вічно у мені...

5.II.63

*

Я губ твоїх дихання п'ю,
як промінь сонця — роси ранні,
і у очей твоїх сіянні
я бачу душу всю твою.

В огні зірок — небес намиста —
її я стрів у давні дні.
Вона така блакитна й чиста
і так близька-близька мені!

Як слява, повна ти кохання...
Мов сад у росах, солов'ї...
Я всі твої переживання
помножу в серці на мої.

У сонці знов заграють віти,
як співи в серці — щастя днем...
І будем вічно ми горіти
любові золотим огнем.

5.II.63

*

Там мій завод і верби в срібнім сні,
де юних днів цвіла пора весіння.
Огні цехів, майбутнього огні,
з вогнем зірок злили своє проміння.

Я там любив, і там я працював.
О спомине, ти — крил орлиних помах!
Залізний голос, що мені звучав,
звучить для молодих і незнайомих.

О Третя Рото, ти уже не та!
У сьйві зір огонь цехів не гасне.
І, може, там маленький вже зроста
моїх пісень продовжувач прекрасний...

6.II.63

*

Гей ви, друзі ясночолі!
Хай уже на скронях сніг,—
я в борні за кращу долю
в серці молодість зберіг.

Я гартований в бурунах,
що котилися до ніг.
От чому люблю я юних
і співаю лиш для них.

Хай зимовий холод дише —
сніг квіток не замете,
бо у мене, як раніше,
в серці молодість цвіте.

6.II.63

*

Хай б'ють вітри в моє обличчя,—
ім не спинить сердець биття.
Я славлю труд комуністичний,
що творить світле майбуття.

З народом бути повсякчасно
і для народу тільки жить!
Я славлю молодість прекрасну,
я славлю днів її блакить!

Єднає нас чуття могутнє,
все дужче дзвонить кроків мідь.
Я славлю тих, хто йде в майбутнє,
хто в Комунізмі буде жить!

6.II.63

*

Молоде обличчя,
щастя молоде.
В роботі робітничій
дівчина іде.

В злото все ффарбус
сонця стиглий мак.
Щоки їй цілує
вітер, як юнак.

Міста громолунність,
крок легкий, як в сні.
О, якби-то юність
наздогнать мені!

7.II.63

*

На роботі, як на святі,
хай звучить веселий сміх!
Ми — гінці весни крилаті,
знаменосці днів нових.

Сяють радісні обличчя
сонця блиском на крилі.
Ми — за труд комуністичний,
ми — за мир на всій землі!

В жили, веснами багата,
ллється сила молода.
А мерцям життя не знати
щастя, дружби і труда.

Хай життя кругом вирує!
Гей, з дороги, тіні злі!
Тільки молодість збудує
Комунізм на всій землі!

7.11.63

*

Рум'яний цвіт зорі обсіпався поволі,
кудись стрічки доріг туманно простяглись...
На синім неба тлі стоять стрункі тополі.
України пальмами я їх назвав колись.

Вони хитаються, і тіні їх, мов крила,
до мене тягнуться примарно по землі...
О рідних піль краса, і молодість, і сила,
й солодкий сон зерна у темному теплі!

Над ним цвіте блакить, усіяна хмарками,
а навкруги лиш тьма, лиш тьма і тишина...
Хоч хуги сон його тривожили ночами,
та розбудить його у силі лиш весна.

Іду замріяний. Десь поїзд електричний
гукнув у сиву даль під перестук коліс.
А я іду, іду, і радісно до сліз,—
зі мною розмовля природи голос вічний...

На синім неба тлі стоять стрункі тополі,
я з ними як одно, і з ними, і з зерном.
Як свіжо й радісно, як молододі кругом!
Рум'яний цвіт зорі обсіпався поволі.

8.11.63

*

Знов рідну даль поета очі п'ють
і чує він гудків шахтарських звуки...
Копри, копри, куди не глянь, встають...
Їх молоді побудували руки.

Вони пробрили в глибину стволи
і провели квершлагаи під землею
і штреків сіть, звитяжці юні мли,
навік Вітчизні віддані душею.

Сонця маленькі світять з їхніх чол,
для них життя усі шляхи відкрито.
Їх партія вела, їм комсомол
путівку дав, щоб чудеса творити.

Земні пласти відкрили їм секрет,
скорилось їм все темне і вороже.
І на Вітчизну дивиться поет
і надивитися ніяк не може.

8.11.63

*

Ой тумани долом,
вітер по горі!
Не згасить ніколи
тьмі життя зорі.

Не згасить, не вбити,
на ганьбу, на жах.
Марно динаміти
скніють по льохах.

Зради та отрута
у краю оман...
Зорить ворог люто
через океан.

Зорить ворог люто,
висох, аж поблід.
Не накинє пута
він на юний світ.

Не згасить ніколи
тьмі життя зорі.
Ой тумани долом,
вітер по горі!

8.II.63

*

Січевий сніг... Зорі холодна мідь
над «Арсеналом» танула криваво...
Цвіла хмарками грізними блакить,
і наступали гайдамацькі лави.

Їх зустрічали кулі без кінця,
рікою кров на сніг лилась ворожа...
Гасила смерть для земляного ложа
гарячий зір не одного бійця.

День золоті одкрив свої уста,
і прапор наш замаяв пурпурово...
Дивлюсь, дивлюсь крізь огняні літа
я на суворий профіль Іванова.

Я перемоги гордий чую спів,
я Іванова чую слово ясне.
В труді для всіх, як факел, він згорів,
лишивши пам'ять у серцях прекрасну.

Як сон далекі бурі лихолить...
І все шумлять, шумлять, шумлять квартали
там, де безсмертний пам'ятник стоїть
біля священних мурів «Арсеналу».

11.II.63

*

Ми проклали під спів перемоги,
як життя, золоті, золоті
на землі електричні дороги,
над землею — космічні путі.

Як серця, ми єднаємо води,
обертаєм пустелі в гаї.
Навіть атом на службі народу
одкрива нам глибини свої.

Ми, як сонце, не гаснем, не танем,
усміхаються щастю уста...
Це людина під стягом багряним
в вишину й глибину вироста.

11.II.63

*

Темні кипариси, море вдалині
і блакитні гори сняться знов мені.
Сняться білі руки, синява очей
і далекий голос грізних батарей.

Лав крапки рухливі, залпи гострі, злі,
зірка п'ятикутна на твоїм чолі.
Лиш на гострих скелях ми спинили біг,—
скинули ми в море ворогів своїх.

Роки пролетіли, одлетіли дні...
Знову мені сняться гори в тумані.
Де ми йшли за щастя з тьмою в боротьбі,
крила санаторій сяють голубі.

11.II.63

*

У сяйві днів, ночей імлі
вартують труд, його турботи
на морі наші кораблі
і в небі наші самолёти.

І трударів я чую кроки...
Їх за станками й по ріллі
веде на подвиги високі
любов до рідної землі.

З народом будь, з життя титаном,
і у труді, і у бою
під стягом Леніна багряним
я слово партії даю.

Я клятву виконаю свято,
хоч лине старості зима.
Поета слово поламати
не зможе навіть смерть сама!

12.II.63

*

Як сон і грози, і навали...
Ми дужчі й дужчі з кожним днем,
бо для прийдешнього підвалин
свої серця ми віддаєм.

Ми йдем крізь спеку і крізь зливи,
Вітчизну славлячи свою.
Їй віддаєм ми всі пориви,
як віддавали кров в бою.

Не треба нам корон і тронів,
хай скрізь гармат замовкне крик!
Хай б'ється серце мільонів
у серці партії навік!

13.II.63

*

Кругом життя потоками вирує,
і, серця струнами зливаючись із ним,
неначе муляр той, що іншим дім будує,
піснями гордий я, що віддаю усім.

В труді знамена славлячи червоні
і наших днів неповторимий сад,
нехай вони живуть у криці дзвоні,
немов тонкий фіалки аромат.

Як над рососою леготу зітхання,
коли гілля схиляється в цвіту,
нехай звучать в годину розставання
надією на зустріч золоту!

Я б так хотів од роду і до роду
нести в серця закохані пісні!
Іти з народом, жити для народу —
така поета доля в наші дні.

13.11.63

*

Безнастанно дзвонить криця
там, за гонами.
Край шахтарський знову сниться
з териконами.

Щастя кличе за садами
там гармонія,
і зоря понад копрами —
як півонія.

За вікном дівчина плаче
русокосая...
І до мене йде неначе
щастя босеє.

Я його обняти хочу,
як в пожарі я...
А у щастя мої очі,
юні, карії.

13.11.63

*

Пливуть хмарки все далі й далі,
бринить гудків залізний ключ.
Ось на гранітнім п'єдесталі
із бронзи вилитий Ілліч.

Так, він творець нової ери,
він ночі обернув на дні.
Сюди приходять піонери,
приносять квіти запашні.

А дню немов кінця немає,
він голубий, як стелі гір...
І все навколо осяває
вождя неповторимий зір.

Він мов іде крізь вітер рвучкий
і піонерів кличе в путь.
З любов'ю їх маленькі ручки
квітки до ніг йому кладуть.

Прославлю їх я дзвоном ліри,
як днів прийдешнього розмах.
Нехай живе єднання щире
безсмертя й юності в віках!

14.II.63

*

Ось чайка блакитні простори
крилами розпачливо б'є,
неначе шукає над морем
загублене щастя своє.

Ні хмарки, ні диму немає,
на всьому пустелі печать.
Лиш чайка над морем ридас
та хвилі шумлять і шумлять...

А небо, байдуже, зелене,
зорі розгортає кумач...
І вітер доносить до мене
душі самотньої плач...

14.II.63

*

Я пам'ятаю: вітер чортом
ганяв погони по землі
і кораблі з одеським портом
прощались залпами у млі.

Життя дивилось незоре
у очі нам... О щастя спів!
Ми рабство викинули в море
і з ним — його захисників.

Однині нам сади квітчасті,
землі володарі лиш ми!
І тільки рвали ніч на частки
важких дредноутів громи...

14.II.63

*

Хай зими навколо тануть білі сні,
про весну і юність, пісне, продзвени!
Про гарячі очі, руки молоді,
що життя будують в щасті і труді.

Про вишневі губи, чорних брів розліт,
про усіх, хто любить наш чудесний світ.
Про донецькі ночі і сади в цвіту...
Юність дожену я на дзвінкім мосту.

Я скажу їй слово, слово золоте,—
і душа казково знову розцвіте,
розцвіте як небо, і ясну-ясну
піснею до себе юність я верну.

14.II.63

*

Весни дихання, даль, несп,
хай серце, як троянда, квітне!
Дитячі в скверах голоси,
пташок цвірінькання привітне.

Це день вливається в мій спів,
чужий тривозі і печалі...
Хай очі, рідні з давніх днів,
синіють, як весняні далі!..

Кудись біжать хмарки юрбою
у повній сяйва вишині.
І мов цілують нас з тобою
гарячі щастя промені...

19.II.63

*

І шум літаків, і машини,
і даль степова осяйна...
Усе це — моя Україна,
блакитна моя сторона!

У райдузі я... І не злічить
до сонця піднесених рук...
О гул поїздів електричних
і серця закоханий стук!

Вкраїно, ти — пісня світання,
коли ще у росах лани...
Твоє ароматне дихання
злилося з диханням весни...

19.11.63

*

Ніколи я співати не покину
про землю, повну щастя і краси!
Де хлопчиком малим я рвав ожину,
уже встають заводів корпуси.

Їх возвели нових віків атланти
як пам'ять про червоцую зиму...
І їх огні, неначе бриланти,
ночей донецьких осявають тьму.

Куди не глянь — нового скрізь ознаки...
Ніколи, ні, о не забудь, поет,
про землю ту, де бігли ми в атаки
з багнетами, простертими вперед!..

20.11.63

*

Іще не скресла крига на Дніпрі,
а вже весни дихання благовісне
в снігах я чую, наче угорі
прозорий крик, крик журавлиний висне.

Іще нема конвалій у гаю
і гай мовчить у білому спокої,
та я весни п'янке дихання п'ю
з його гілля, що мріє наді мною.

Ось я іду, один між багатьма,
такий, як всі. Чого ж так серце сяє?
Іще весни немає, ще нема,
але весна в мені уже співає.

20.11.63

*

Зняла знамена пурпурові
моя Вітчизна молода.
Немає пісні без любові,
немає пісні без труда.

Труд оживляє гори й води,
у нім ніщо не пропада.
Бо мертва є краса природи
й краса людини без труда.

Життя знамена пурпурові
зняла Вітчизна молода.
Труда немає без любові,
немає любові без труда.

20.11.63

*

Я знаю: не буде ні муки,
ні горя, ні сліз, як колись.
І кранів залізної руки,
мов клятва, знялися у вись.

І день золотаві долоні
простяг на заводи, поля.
Майбутнє у молота дзвоні
до серця мого промовля.

Гримлять і вирують квартали,
палає небеснеє тло,
щоб серце поета співало,
щоб серце поета жило.

20.11.63

*

У всьому ознаки весни:
в гіллі, що тремтливо іскриться,
в польоті щасливому птиці
на сонцем залиті лани.

В тумані, що рветься на клоччя,
в дитячій усмішці ясній,
у тому, як стяги тріпочуть,
в дівочій ході молодій...

Солодкі здійснюються сни,
і сяють закохані очі,
і серце так радості хоче!..
У всьому — дихання весни.

21.11.63

*

Для мене ти як орлій клетіт,
моя Україно, щастя сад!
Про тебе у краю далекім
співав я у грому гармат.

Ти там була, була зі мною,
я там забудь тебе не міг.
І пісня падала сльозою
з очей моїх в башкирський сніг...

І не забудь мені, о мамо,
як після огненних доріг
од щастя п'яними губами
поцілував я твій поріг...

21.11.63

*

Шахтарські каски, блузи трудівничі,
зорею зір у кожного сія,
неначе сонце впало на обличчя...
Дивись, поете, це — твоя сім'я!

Вона знайома з пісню металу,
і кожний в ній — неначе богатир.
Сім'я, в якій ти виростав помалу
біля крейдяних незабутніх гір.

Вони ідуть, стрункі, немов тополі,
і душі їх з вітрами обнялись.
Од сонць малих, що в кожного на чоблі,
огні до мене в серці простяглись...

21.11.63

*

Скільки рук у труді, скільки дум у труді,
і трудом своїм кожний щасливий!
Уночі од заводів заграви руді
підіймають до зір свої гриви.

Під землею комбайни штурмують пласти,
там, де вогники тьма не загорне,
й на поверхню, де сяйво пливе з висоти,
йде потоками золото чорне.

Вічний труд, щоб у полі шуміли жита
і світилися вікна у місті,
щоб, як сонце, що кожную биллну віта,
нас вітали гудки голосисті.

У борні за життя нас ніхто не зборов,—
розмели ми нападників зграї.
Нам єднає серця до Вітчизни любов,
і з любові наш труд виростає.

22.11.63

*

Там, де димлять заводу рідні труби,
дзвеніли молотками ковалі.
Їх вже нема, засмаглих, рідних, любих,
вони жили не марно на землі.

Простилися вони з життям тривожним,
заплутаним і сповненим турбот.
Тепер ідуть сипи їх ранком кожним
поважною ходою на завод.

Нероби з них уже не тягнуть жили,
вітають їх так радісно гудки.
Вони у Жовтні сонце засвітили,
якого їх не бачили батьки.

Вони нову будують Батьківщину,
злились для неї серцем у одно.
Так молоді дубки стають на зміну
дубам, що одцвіли уже давно.

22.11.63

*

Я пригадав куркульські ночі,
хижацькі постріли з дібров...
І у Дніпрі немов клекоче
гаряча комсомольська кров...

Нема відважних, молодих,
прекрасних месників народу.
В'язали дротом руки їх
і з скелі кидали у воду.

А потім — кулями!.. Як сні,
жахливі сні пливли навколо...
І захлиналися вони,
щоб більш не виринуть ніколи.

Летять хмарки в небес віконце,
летять то спиняться на мить.
І над Дніпром, залитий сонцем,
героям пам'ятник стоїть.

22.11.63

*

Кладеш цеглини ти, щоб дім зростав у вись,
де голубі хмарки і голубині зграї...
Щоб у однім чутті серця в одно злились,
я для людей давно на струнах серця граю.

Ростуть, ростуть доми і в літо і в зиму,
і линуть у серця мотиви солов'їні...
І радісно мені, що вікон очі сині
сіяють для людей не в одному дому.

Рівняли ми перо до гострого багнета,
коли в атаку йшли на ночі рабства тьму.
Ми у однім ряду, і служать одному
цеглини муляра й дзвінки пісні поета.

25.11.63

*

Над Дінцем запахло квітами, весною,
і тремтять осики, мріють ясени...
Де колись ходили, люба, ми з тобою,
над Дінцем запахло квітами весни.

Хай замерзлі сльози з стріх, як свічі, звисли
і зима ще в силі. Линуть білі сніг.
Та здригнулись в серці білі крила пісні,
над Дінцем запахло квітами весни...

Й ти уся весняна, о моя кохана,
бо і ти од сонця, бо і ти од вод,
де над гасм диму сива вовна тане
і шумить мій рідний содовий завод.

25.11.63

*

Знов село приснилось, де жилось, любилося,
де такі прозорі хвили на Дінці,
де сльоза кохання солодко котилась
по її гарячій молодій щоці...

Як гудки кричали і співали птиці,
як з товаришами весело було,
де гулять ходили ми до залізниці
і акацій цвітом пахло все село!..

Знов весна настане, і квітки барвисті
принесуть хвилини щастя і тепла.
Хоч давно живу я у великім місті,
та забуть не можу рідного села.

25.II.63

*

В очах пілотів — неба вишина,
провалля хмар. неходжені дороги
то вгору, а то вниз, ясна
невиданих напруг тривога.

В очах пілотів — зорі без числа,
що промінь свій на крила гострі клали,
в них даль блакитна гордо розцвіла,
неначе небо їх душею стало.

Так, небо в них, його вони взяли
і принесли з собою із польотів
на землю рідну, щоб не знати мли
очам пілотів.

26.II.63

*

Знов сняться вулиці безкраї,
зорі вечірньої огні...
І десь гармонія ридає
у повній щастя тишині...

Цвітуть акації, їх віти,
як руки, тягнуться до хат.
І скрізь по вулицях розлито
п'янкій, солодкий аромат.

А навкруги так тихо-тихо,
а даль як синє сяйво рік...
І з неба дивиться на стріхи
тонкий, примарний молодик.

26.11.63

*

Як не любити до нестями
Вітчизни зоряну красу!
Я в даль, зашлетену дротами,
як всі, судьбу свою несу.

Люблю, як сонцем пахнуть віти,
коли в цвітінні сад буя...
Любові, що в серцях розлита,
малюсінька частинка я.

Частинка та, що знала горе,
коли мій край палав од ран...
Але в мені — любові море,
непаче в краплі — океан.

26.11.63

НЕВІДОМОМУ СОЛДАТОВІ

Упав в траву під регіт сталі
на смерть поранений юнак.
Над ним поникнув у печалі,
як кров його, багряний мак...

Умер юнак, а в узголов'ю
тремтіли квіти голубі.
Та на листках, залитих кров'ю,
лишив він пісню по собі.

В ній Ярославни плач лунає,
немов прощаючись із ним...
Ніхто ім'я його не знає,
а пісня та відома всім.

26.II.63

*

Спливе сльозами сніг, струмками розіллється,
розкриються бруньки на вітах золотих...
І серце в грудях знов щасливо й юно б'ється,
і райдуги цвітуть в зіницях дорогих...

О весно, швидше йди! Розкрий трояндам очі,
дай волю солов'ям, щоб у морях пісень
вони втопили сні закоханої ночі,
вітаючи життя благословенний день!..

Знов попливуть хмарки в рожеву даль над нами
і вийдуть трактори на свій громохкий шлях...
Так плач же, плач, зима, холодними сльозами,
хай потечуть вони струмками у полях!

28.II.63

*

О як люблю іти я в полі,
коли усе кругом як сон!..
Спніють вдалині тополі,
співає в небі жайворон.

Несуть грозу до нього тучі,
а він, малюсінький такий,
неначе грудочка співуча,
висить на нитці золотій,

що простяглась, як дар світання,
з землі до неба верховин.
І що йому грози дихання,
коли природу славить він!

28.II.63

*

Ішов юнак крізь битв огонь,
коли прокинулись заснулі...
І вірші в зошиті його
від нього одганяли кулі.

Він на життя дививсь сумні
і на залиті кров'ю трави
і славив сонце в вишині,
і правду на землі він славив.

Ішов смуглявий, молодий
у кулеметів грізній зливі
і славив тих, хто йшов на біій,
щоб люди всі були щасливі.

Там десь у синій далині
він тане в блискоті багнета...
І тільки споминів огні
в очах у сивого поета.

28.II.63

*

Люблю я все, що навкруги сіяє
відбитим світлом і своїм мені,
що душу й серце в пісні окриляє
в ранковому і денному огні.

Коли крило зорі вечорової
багрянить даль, люблю я шум беріз,
і серце тисне щось немов рукою,
й туманить зір тепло щасливих сліз...

Люблю в садах пташині слухать кличі,
коли кругом весни огонь буя...
Люблю усмішку на чужім обличчі,
для мене радість інших — як своя.

Зростав і я під небом Батьківщини,
у материнському її теплі.
І я кричу, і крик до зір мій лине:
«Щасливі будьте, люди, на землі!»

1.III.63

*

Уже весна, весна іде, чорніє й тане сніг,
лопоче вітер стягами в просторах голубих.
І серцеві так весело, і радісно мені
весну нову зустрінути у рідній стороні.

Уже весна, весна іде в хитанні теплим віт
і на Дніпрі бурхливому скресає хмурий лід,
щоб знову серце кожне вітало щастя дні.
Як весело, як сонячно, як радісно мені!

Я вулицею Леніна всміхаючись іду,
нешаче в повнім щебету шумливому саду.
Кругом проміння золотко, як струни, простяглось,
і серце б'ється солодко, чекаючи чогось.

Сміється небо Київка хмарками в вишині,
і молодо, і весело, і радісно мені,
немов біжу я хлопчиком, де дальні береги,
у ручаї пускаючи качки із окуги.

Там десь Донець за вербами і на Лисиче шлях,
де серце заливалося сльозами у піснях.
Я згадую, пригадую... Шумлять сади рясні...
Іде весна, весна іде у рідній стороні.

Березень, 1963

*

Розтанули сніги, як білий сон зимовий...
Над обрієм встає вишнева зоря,
як усміх юності, і хмар пливуть моря
над полем весняним за голубі діброви.

Я знову над Дінцем. Шепочуть комиші.
Вітає погляд мій буруни прудководу,
а наді мною дим, знайомий дим заводу...
І спомини цвітуть фіалками в душі.

Ми йшли на грізний біій за щастя Батьківщини
під шум, процальний шум і верб, і хвиль, і трав,
ось тут же над Дінцем, де я колись ридав
у гуркоті гармат над віршами Тичини.

І куль жагучий свист, і вигуки «вперед»,
і музику очей, що довго снів я ними,
і в місячнім огні скривавлений багнет
я знову пригадав, як сон неповторимий.

Над шахтами пливе вітальний тихий клекіт
далеких журавлів... На північ їхня путь.
А хвилі все шумлять про дні мої далекі,
що тільки піснею я можу повернуть.

Березень, 1963

*

Довгих років моїх не замовкли копита...
Але ти — як весна молода.
Для любові й добра твоє серце одкрите,
і уся ти — для щастя й труда.

Ми у полі йдемо. Голубіють діброви,
а в дібровах дзвенягь солов'ї.
Ти у серці моїм — наче промінь ранковий,
дай же губи вишневі твої!

А навколо весна. У очах твоїх бачу
я всю душу невинну твою.
І пашать твої губи, любов'ю гарячі...
З них я щастя і молодість п'ю.

Травень, 1963

ВЕСНА

Зоря упала на коліна
і руки простягла в блакить...
І кожна гілка і стеблина
передчуттям весни тремтять.

Вітають даль заводів дими,
усе повніє серця бій.
Щоб бути вічно молодими,
ми світ будуєм молодий.

В труді ми стали як титани,
немає краю нам і дна.
Там, де народ ногою стане,
благоухає даліна.

Весна — це сонця й вод повстання,
коли усе в цвіту буя...
І в серці, як весни дихання,
безсмертне Лєніна ім'я!

2.IV.63

*

Люблю України коханої небо,
що буде, люблю, й що було.
Живи, моє серце, живи не для себе,
для себе ж бо ти й не жило.

Щасливії люди, щасливих багато.
Живуть для живого живі.
Тому я й повинен про щастя співати,
коли навіть серце в крові!..

5.II.1950

МЕНИ ВЖЕ ШІСТДЕСЯТ!?

Мені вже шістдесят!? Не віряться! Ще юно
дзвенять мої пісні про наш чудесний світ,
про те, що близько так сяє нам Комуна
і шум садів її доносить вітру літ.

Я юний, молодий, як юна Україна,
що в збратненій сім'ї народів розцвіла,
для мене на землі з усіх країн єдина,
до краю сповнена і щастя, і тепла.

Я дякую тобі, мій сонячний народе,
і партії моїй за все, чим юн мій спів,
що окриля його у гомоні заводів
і в золотій, як сон, розмові колосків.

Я дякую тобі, Вкраїно, за ті чари,
що в боротьбі й труді наш дух підносять ввись,
я дякую тобі за молота удари,
що з серця вдарами в піснях моїх злились.

6.I.58

МОЛОДІСТЬ

Зима. Педінститут. І молодість рум'яна шумить у стінах цих, де Гоголь молодим проводив роки й дні й минулого тумани освітлював навік нам генієм своїм.

В алеях цих йому співали дзвінко птиці,
в це дзеркало старе дивився часто він...
А сніг на деревах веселкою іскриться,
і сонце, і пісні, і кроків дружний дзвін...

Це молодість цвіте. В колишньому лиці
підносять сміх сини колишніх кріпаків,
мов чашу золоту... І слухають алеї
їх гомін молодий, і суперечки, й спів.

Шевченко в стінах цих чув крики привітання,
незламний, як народ, що вільний став навік.
Ми згадуєм той день, час зустрічі й прощання,
за вікнами зима, хитання срібне віт.

І Ніжин у снігах, що в час новий крізь бурі
прийшов до перемог з зорею на чолі...
Нехай же лине спів, як роки ці безжурні,
у гуркоті труда на радісній землі.

29.XII.1939

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Дніпропетровськ... Заводів димні гули.
Моєї юні квітла тут весна,
коли земля здригалася до дна
під грім гармат... Ті дні давно минули.

Дніпро хмаркам всміхається срібليсто,
а ти над ним, як дивна дивина...
Не пізнаю тебе, славетне місто,
безсмертне місто сталі й чавуна!

Ми після бур з тобою дужчі стали,
розвіявши страшний вогонь навал,
і трударі, гартовані металом,
в твоїх цехах міцніші за метал.

Твоїх садів зелені линуть шуми,
огні алмазно сяють уночі...
Створили це і руки наші, й думи,
здобув ти щастя золоті ключі.

Нема кінця проміння щедрим зливам...
Любов моя, у всьому ти жива!
Я йду проспектом Маркса гомінливим,
і море щастя душу залпва...

Куди не глянь і де ти не піди,
леліє зір усе так тепло й радо.
Там, де руїн печалили сліди,
звелась будов замріяні громади.

Липневий день машинами шумить.
Од земляка привіт вам, парки й сквери!
Пройшли рядами струнко піонери,
і од фанфар розквітнула блакить.

Вони пройшли. Війни ніколи мла
та не затьмить їх юність яснооку!..
І чую серцем, сповненим тепла,
у кроках їх я комунізму кроки.

В борні з старим нове не умира,
ніколи наше сонце не погасне!
Во ім'я миру, правди і добра
працюєм ми і творимо прекрасне.

О краю мій, струмком життя мое
в твоє життя вливається могутнє...
І над Дніпром заводів дим встає,
як знак, що наше — сонячне майбутнє.

Вересень, 1954

ПЕРШЕ ТРАВНЯ

Даль така привітна,
тане синь дібров...
Прапорами квітне
Перше травня знов.
Це життя повстання
вітами шумить.
Птиче щебетання,
весняна блакить.
Музика і співи,
наших лав можуть...
Люди йдуть щасливі,
вулицями йдуть.
Ми здолали в герці,
й лине до висот
з Леніним у серці
зоряний народ.
Нам немає краю,
нам немає меж.
І Хрещатик грає
барвами одеж,
в грудях серце раде
б'ється гаряче,

гарно відчувати
другове плече.
Зорям п'ятикутним
сяять в боротьбі!..
І таким могутнім
я здаюсь собі.
За народне діло
кожний з нас боєць.
Серця множать сили
тисячі сердець.
Знову вдаль полинуть
весняні громи,
злиті восдино
з партією ми.
Сонце з небозвода
нам сміється знов.
З нами йдуть народи,
з нами йде Любов.

[1956]

ДІВЧИНА

Ноги босії,
стерні коляться,
русі коси їй
комсомоляться.

Як пожар, її
личко міниться,
очі карії
україняться.

[1956]

ОДЕСИ

В пілотці синій, у шинелі
я жив (о юнь моя жива!)
у міжнародному готелі
на Пушкінській, дім номер два.

Тоді я був політкурсантом
(о дальня Мура Базіян...)
А обивателі Антанту
все виглядали крізь туман
блакитний моря. «Строен, тонок»
ходив я в шумі хвиль і трав,
а спекулянт якийсь бочонок
був за дредноута прийняв...

Як ми сміялися з петяги!
Не дочекалися мерців
мерцям ніколи. Наші стяги
були подібні до орлів
з простертими в світі крилами,
й на фоні їх її лице
я бачив крізь гарматні гами
десь у Лисичім над Дінцем...

Тут привітав мене Багрицький,
як потім не один вітав,
мене поетом українським,
а не російським, він назвав.

Обмотки білі, ще й штиблети,
й покривлені в них каблуки.
Я українським став поетом
з твоєї світлої руки.

О Едуарде, о мій брате!
Я за тобою ж так ридав...
Ти слав привіт мені крилатий,
коли так гордо умирав,

як сокіл Горького... До мамин-
Одеси погляд твій летів.
Завжди боровся ти з «вужами»,
як називав ти ворогів.

Мені твій профіль смілий сниться,
в моїй душі звучить твій спів...
Любив ти птиць, і сам, як птиця,
у небо вічності злетів...

Спливла з очей моїх короста,
я до життя вернувсь, і знов —
«Кафе поетів» і «Югриста»,
Олеша Юрій і любов...

Котовська... (Дівчина Котовська).
Де ти тепер?.. Але твій сміх
звучить... і томик (Маяковський)
в маленьких рученьках твоїх.

Я був як дівчина-мімоза,
та в волі схожий був з мечем.
Хустина й ніч... На віях сльози,
і поцілунки під дощем...

Давно, давно... Душа ж не з броні...
Я — хворий знов... Але в мені
уже зоря квітки червоні
гаптує в синій тишині.

А тут... А тут... Така природа,
що вся душа в мені сія!..
Любов'ю «хворий» до народу,—
«здоровим» бути не хочу я!

15.X.1948

*

Всі ми зазнали колись
горя і муки.
Зводять будинки у впсє
муляра руки.

І одкривають в житті
радості брами.
Руки я ті золоті
славлю піснями.

Ми молоді, молоді,
і не злічити нам сили.
Сонце нове у труді
ми засвітили.

12.IX.1962

*

Для вас пісні гудки заводять,
чіпля зоря за обрій якорі...
Ви сонце здобуваєте народу,
о сонячні герої, шахтарі.

Це сонце творить силою своєю
тепло і щастя, сяє з ваших віч.
Воно було так довго під землею
й тому подібне кольором на ніч.

Це сонце чорне. Та дороги світла
воно проклало до воріт зорі...
Од ваших рук земля кругом розквітла,
о сонячні герої, шахтарі!

6.X.1962

ЛЕНИН

Кколи цвітуть огні знамен червоні,
ти з нами в даль майбутнього ідеш.
Ти у цехах, у лав підземнім дзвоні,
з тобою труд не знає краю й меж.

Ти в золотому шумі колосковім,
в стрімкому зльоті зоряних будов;
твій образ в сталі клекоті багровім,
в цвіту садів... Твоє ім'я — любов.

Любов до всіх, чий труд ламає скелі,
хто хоче світла, йде за це на бій.
Історія в простреленій шинелі,
що йде вперед, — це образ вічний твій.

Материкам ти показав дорогу,
і до мети ти Землю повернув,
куди ми йдем мільйонно, без тривоги,
в ту даль, що в Жовтні геній твій відчув...

Ту даль, куди крізь ніч ти вів народи
в борні за день, за радісне, нове.
Ти сяєш нам, як сонце з небозводу,
бо геній твій у партії живе.

Де спів станків усе звучить безсонно —
троянди днів майбутніх розцвіли.
Це ти звільнив енергію мільйонів
в далекий час, щоб вільні ми були.

Щоб вірні ми були меті прекрасній —
меті усіх народів і віків.

Це ти вогонь Комуни непогасний
в серцях і думках наших засвітив.

А труд все сіє квіти пурпурові,
і в квітах тих живе любов твоя,
як в кожному русі, в кожному нашім слові
живе твоє безсмертне ім'я.

[1960]

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Славлю, славлю тебе я у дні ці,
світлу й чисту, як неба блакить!
Твоє слово, гостріше від криці,
у серцях буде вічно дзвенить.

Буде кликати у сонячні далі
слово щире у мужній красі,
щоб веселе було і в печалі,
як зоря — у вечірній росі.

Твоє слово разюче, як зброя,
що боронить свій край і свій дім.
І схиляю в шанобі чоло я
перед світлим безсмертям твоїм.

Як поету дала мені крила
ти у роки далекі та злі,
як іще юнаком мене вчила,
мужня жінка мосі землі!

Твого слова співучого сила
кличе нас до щасливих висот.
У піснях свій народ ти любила —
і тебе не забуде народ.

[1963]

ВИЗВОЛЕННЯ

Я пам'ятаю гул негоди
і дня усмішку після мли,
коли з Дніпра солодку воду
радянські воїни пили.

Як боронилась тьма шалена!..
Та ми як блискавка були...
І от визволення знамена
у ріднім місті зацвіли.

Щоб ми забули про печалі,
гримів гармат залізний клич,
і десь за Києвом все далі
фашистська утікала ніч...

Не той, не той вже шлях Батиїв...
І пісня даль нову віта.
І над Славутою мій Київ —
леначе чаша золота.

Вона вся з юності й привітів,
з весни і райдуг чаша ця...
А в чаші цій і сонця, й квітів,
і щастя, щастя без кінця!

6.XI.1961

*

Хай загинуть всі негоди злі,
хай живуть в піснях моїх зорею
ті, що творять щастя на землі,
ті, що творять щастя над землею,

хто упав за волю як герой,
хто за неї йшов на лева сміло.
Хай в серцях сіяє племінь той,
що їх смерть навіки запалила!

Обеліск мов лине в вишині,
я іду повз пам'ятник крилатий,
де сіяє в вічному огні
погляд Невідомого солдата.

31.IX.1962

ЯКБИ ТИ ГЛЯНУВ НА УКРАЇНУ МИЛУ!..

Якби ти глянув на Україну милу,
що їй ти все життя своє віддав,
Кобзарю наш, з високої могили,
де поховать себе заповідав.

Як засіяв би він перед тобою,
той світлий сад, що посадили ми.
Ти б не пізнав землі батьків святої,
землі, колись политої слізьми.

Підвівсь народ в своїх величних силах,
в новій сім'ї він творить щастя дні.
І на майданах міст золотокрилих,
і в селах — скрізь звучать твої пісні.

На землю, кров'ю ворога политу,
свободи сонце дивиться з висот,
і пам'ятники з бронзи і граніту
тобі поставив вдячний твій народ.

Уже Дніпра не стогнуть вільні хвилі,
їм море Чорне синій шле привіт.
Твоє ім'я твої нащадки смілі
несуть з собою у Комуни світ.

Живеш навік ти в пам'яті людській,
твої пісні — новітніх днів окраса.
І дівчина на призьбі золотій
читає вірші дідуся Тараса.

Твої пісні нас кликали в бою
до перемог, вели нас за собою.
Ми огненну поезію твою
взяли собі в житті за світлу зброю.

Твій край у сяйві доменних заграв
до верховин іде на повну силу.
О, як би зір твій щасно засіяв,
якби ти глянув на Україну милу!..

10.III.1961

*

Які ясні дитинства чарп!
До них тополею хплюсь,
і на Орисю й Світозара
крізь сльози щастя я дивлюсь.

Я так люблю їх! Опучата —
моє продовження у дні,
що наближаються крилато,
Комуни сонцем осяйні!..

Я не любив ще так раніше,
цього не передать словам.
Ви — все, чим серце моє дише,
ви — все, чим пісня ця жива.

8.XII.1962

ВОНА ПІШЛА

Вона пішла, як це не раз робила.
Вже пізня ніч. Її усе нема...
І тьма зорить у вікна, як могила
мого кохання, зла її холодна тьма.

Усе дзвенять, летять мої хвилини
у тишині... Я слухаю їх дзвін,
прозорий дзвін, що з кров'ю в жилах лине...
Йї годинник б'є: одш... одш... одш...

Один?! О ні! Мої зі мною думи,
і я лечу немов на крилах їх...
Заходить день... З коханою в саду мп,
де жовтий лист в алеях голубих

шумить під кроком вітру молодого,
що теж зайшов закоханий у сад,
як мп... О даль, о радісні дороги,
о губ твоїх солодкий аромат!

І хай тебе нема в цю ніч зі мною,
і, може, ще багато буде їх,
таких ночей, поглиблених журбою
моїх чекань, зітхань моїх тяжких.

Але тобі за щастя днів прожитих,
тих днів, коли мене любила ти,
я на уламках мрій моїх розбитих
бажаю з іншим радості знайти.

Коли ж його ти приведеш до мене
і скажеш тихо: «Я його люблю...»,
я, почуття скоряючи шалене,
твою любов з другим благословлю,

щоб лиш пили ці очі, сині й милі,
чужих очей сіяння золоте...
А я умру. І на моїй могилі
кохання квітка сумно розцвіте,

така барвиста, в росянім інеї,
така багряна, ніжна й молода...
І соловей, ридаючи пад нею,
тобі про мене, може, нагада.

19.XI.1949

*

Як же мені дихати, як мені ходити,
як мені дивитись, розмовляти як?..
Бо без тебе думи — наче голі віти,
як під гострим вітром облетілий мак.

Як мені співати, як життя любити
серцем, що належить лиш тобі одній?
Бродить полем осінь, покосили жито,
весело всім жити в стороні моїй..

А мені так сумно й страшно так без тебе,
хоч весна у душах, а в моїй — зима.
Я дивлюсь на небо — і чорніє небо,
я дивлюсь на сонце — а його нема.

29.XI.1949

*

Я знаю: біль затихне згодом,
замовкнуть спізнені жалі.
Переживай завжди з народом
і горе, й радість на землі.

І будеш ти міцним, поете,
у сьайві радісних горінь,
коли летить твоя планета
в безмежну щастя далечінь.

4.XI.1950

*

От і день, але од ночі
не різниться він нічим.
За вікном уже гуркоче
і туман пливе, як дим.

Я один, її немає,
і усе здається сном...
Не туман то за вікном,—
то душа моя ридає.

Мов розкраяли мечі
моє серце в бурі бою...
Бо голівки золотої
вже немає на плечі.

5.XII.1949

*

Десь соловей любов безкраю
співа троянді без кінця,
а колючки її терзають
все дужче серденько співця.

На пелюстки холодні леться
кров із грудей, що біль прошік...
А він співа, аж поки серце
в нім не зупиниться навік.

Як море зоряне в блакиті,
моя незгасная любов.
За серце, зрадою розбите,
я оспівать тебе прийшов.

Хай в нього кров все дужче летється,
та, болю стримуючи крик,
співаю я, аж поки серце
в мені не спиниться навік.

13.II.1950

*

О дай мені сили, моя Україно,
творити для тебе і жить!
Зроби так, щоб серце моє солов'їне
забуло очей тих блакить.

Щоб більше не знав я ні мук, ні тривоги
за щастя твоє у бою.
А синії очі так сумно і строго
все дивляться в душу мою.

Немов щось сказати мені вони хочуть
про бідне, розбите життя...
І сині такі, як у янгола, очі
туманить сльоза каяття.

Але я не можу про зради забути...
І в дзвоні хвилини, як століть,
про те, що нам щастя уже не вернути,
за вікнами вітер шумить.

20.II.1950

*

Я вірю: весною ми будем з тобою.
Ще буде, кохана, в маю.
Стражданням своїм і страшною журбою
ти душу очистиш свою.

А може, у січні. До горя ми звичні,
а щастя так рідко до нас
приходило в хату. Я мрію крилату
про тебе лелію в цей час.

І кожна годину, і кожна хвилину,
і кожна секунду і мить
люблю я тебе, як мою Україну,
а серце так тяжко болить.

Пожди, моє хворе! Кохання безкрає
помчить наші душі увись...
І слухать не хоче — болить і ридає,
о серце моє, не спинись!

5.XII.1949

*

Серце, моє серце, серце моє хворе,
чому ти голосиш, спати не даєш?
Чи тому, що очі, очі — сині зорі,
любиш ти любов'ю, що не знає меж?

Що тобі зробити, що тобі сказати,
щоб не голосило ти у тьмі нічній,
щоб ти знову стало радісне й крилате,
щоб засяло сонце у душі моїй?

Крає моє серце, крає туга люта,
з ним свій плач зливає за вікном зима.
Знаю я, нещасне, що любов — отрута
і од неї ліків на землі нема.

23.XII.1949

*

З твоїх очей лазурним морем
я попрощавсь у сліз росі...
Як тяжко стать над власним горем,
щоб бути щасливим, як і всі.

Але я став. Журбу пімую
шпурнув під ноги я немов,
бо за любов мене лікує,
народе мій, твоя любов.

4.II.1950

*

Стіни холодні і кроки,
тіні забутих облич...
Щастя моє синьооке,
що тобі сниться в цю ніч?..

Може, із сміхом дитинним
у колотнечі міській
йдеш ти зі мною і сином
в шубці своїй хутряній...

Спи. Наше сонце воскресне,
сяйва морями заб'є...
О моє щастя чудесне,
горе прокляте моє!..

7.XII.1949

*

Вона любить мене не хоче,
а я вночі од мук не сплю.
Як я ненавиджу ті очі
і, ненавидячи, люблю!

Невже, о серце, так і треба,
що вся твоя для неї кров?!
Який це жах, яка ганеба —
любить її за нелюбов!

15.11.1950

*

Сонце — долиною,
по ярках — туман.
Десь за долиною
хмарний караван.

Хмара чорна, біла,
в бубон вітер б'є...
Ви візьміть на крила
горе зле моє.

Понесіть за море
з блискавок огнем
і розлийте горе
радісним дощем.

7.11.1950

*

Чогось мені весело. Мабуть, тобі
так сумно сьогодні...
Очей твоїх плачуть моря голубі,
а карії в мене — безводні,

бо висохли з горя... Вже сліз і нема.
Я весь — як натягнені струни...
Одплакала осінь. Надходить зима,
снігами колючими суне...

Безумна, безумна!.. Я очі твої
люблю... Але що це? Неначе
розкрились безодні... Рве вітер гаї,
і море вирує... Я плачу...

11.XII.1949

*

Як я можу розбити свою мрію,
коли мрія — не камінь, не скло,
коли в ній всі пориви й надії,
все, чим серце моє розцвіло...

Ти пісень моїх зоряний світе,
бо без тебе й мене б не було,
як же можна тебе розлюбити,
коли серце — не камінь, не скло.

7.XII.1949

*

Я знаю: ти чорна. Не треба
і думать, що ти є весна.
Чого ж мене тягне до тебе,
отруто моя навісна?

Любити тебе я не хочу...
Ти — привид, омана, ти — дим...
Чого ж твої синії очі
сіяють у серці моїм?..

За вікнами піють сирени
про щастя у ріднім краю...
Чого ж ти приходиш до мене
і душу терзаєш мою?

7.XII.1949

*

Доволі сліз! Є горю грані й межі.
Хай не мені світили очі ці,
бо я поет, собі я не належу,
як кожний з нас. Ми — радості творці.

Забуду я і горе, і образи,
чужий богатилям життя одчай.
Я з сліз своїх створю тобі алмази
дзвінких пісень, коханий, рідний край!

5.II.1950

КЛЕНОВИЙ ЛИСТОК

Вже осінь. Холодно надворі,
і неба сльози на вікні —
твоїх очей печальні зорі
туманно снилися мені.

Яке сказав тобі я слово?
Сіяла даль зорі крилом...
В твоїй руці листок кленовий
жовтів, як осінь — за вікном.

Дивився я на милі брови,
на зморшки рідного чола...
О, скільки ти з листком кленовим
поету щастя принесла!

1.X.1964

*

Знову вітер, знову зорі. Крила вечора прозорі
потопають в чорнім морі, морі ночі, що пливе,
з кажанів і тіней грою, з срібним сяйвом над рікою
й ароматами левкоїв заливає все живе.

Я на лаві, самотній, жду та жду на тихі кроки.
Скрізь такий прозорий спокій... Я на лаві край села.
В небі квіти малинові, я чекаю, в шумі крові
забринять слова чудові: «Мій коханий, я прийшла».

Та не чути слів жаданих, на лугах пливуть тумани,
і душа з кохання тале... Кроків радісних не чує.
Ой ви, мрії, ви, наївні, заспівали треті півні,
в небі хмари переливні в сяйві місячним пливуть,
мов журба моя гаряча. У калині вітер плаче,—
співчуває він неначе, що вона усе не йде.
А недавно тут, на лаві, слухав я слова ласкаві,
цілував уста криваві і лице, в сльозах, бліде.

Тільки що це! Світе милий! Мов хода зашелестіла,
ближче й ближче плаття біле... Засіяла ночі мла...
Ой ви, губи малинові!.. Я чекаю в шумі крові,
і пливуть слова чудові: «Мій коханий, я прийшла».

Ні, це сон. Її немає. Я проснувся. Уже світає...
Поле тягнеться безкрає, мов журби моєї дим...
Черета виходить в поле, і пастух високочолий
усміхається, о доле! Що таке сьогодні з ним?

«Чом смієшся ти, юначе?» — «Я твою кохану бачив».
В серці чорний ворон кряче. «Бачив я її з другим».
І пішов. Думки як зграї... Я один. Її немає.
Поле тягнеться безкрає, як журби моєї дим...

1962

*

Давно немає літа з нами,
що мов одснилося у снах,
і під осінніми дощами
зів'яли айстри у садах.

Холонуть і смутніють далі,
і, де шепталася трава,
вітри за літом у печалі
цілують голі дерева.

Іде зима, та за снігами,
що як на скронях сивина,
шумить лазурними крилами
й нам усміхається весна.

27.XI.1959

*

Не стелись, тумане, не шуміть, тополі,
не печальте очі ви, берізки голі!
Вийду я у поле, там, де синь навколо,
де чогось шукає перекотиполе;
де когось шукає, то біжить, то стане...
Не шуміть, тополі, не стелись, тумане!
Вечір чорнобривий, сині небокраї,
я у полі стану, про весну згадаю,
про весну, про літо, як зітхало жито,
як тремтіли в небі птиць дзвінки привіти,
як торкався губами я її волосся
і сердець двох пісню слухало колосся.
Хай давно зозуля в листі одкувала.
Серце знов чекає, щоб весна настала,
щоб настало літо, щоб зітхало жито...
Серце, моє серце, де тебе подіти?

27.XI.1959

*

З дерев опадас убрання,
і вітер у сурму гука.
Покірна краса умирання,
чому ти мені так близька?

І осінь, і дим над рікою...
О земле, подібна пісням,
чому я всім серцем з тобою,
немов умираю я сам?!

Неначе зорі погасання,
коли у сльозах небеса,
покірна краса умирання,
осіння прощальна краса.

8.X.1962

*

У синім безгоминні
задуми скрізь печать.
Мелодії осінні
в душі моїй звучать.

А листя веремія
несе свою печаль.
На чорному коні я
в блакитну лину даль.

Кінь жовті трави хрума,
а путь — немов змія.
Цей кінь — моя задума,
цей кінь — журба моя.

11.X.1962

*

Тихий сад піснями не цвіте,
й там, де вітер не цілує рожу,
сонце гріє листя золоте
і ніяк зігрить його не може.

Наче тут клинки блищали злі,
і життя хилилось під клинками,
і упало військо, й по землі
розляглося жовтими тілами.

Рать зелену ворог переміг,
порятунку вже листкам немає.
Бродить вітер між тілами їх,
до землі з журбою припадає.

Потім плаче і мете, мете.
Душу я плачем його тривожу.
Сонце гріє листя золоте
і ніяк зігрить його не може.

13.X.1962

*

Далекою стала уже висота,
сади у осінній задумі...
По Ленінській вулиці день проліта
в тролейбусів дзвоні і шумі.

Вже скоро зорі вечоровий салют,
зорі, що люблю її змалку.
Здається, що вчора на розі, ось тут,
дівча продавало фіалки.

І пахли фіалки так тонко про те,
про дні мої дальні і ночки.
А зараз бабуся листочки мете,
жовтенькі осінні листочки.

21.IX.1962

*

В далях хитається й тоне
сон цей.
Золотом повнить балкони
сонце.

Листя не гладить зелене
вітер.
Дивиться пісня на мене
з літер.

Хоч і не в літа теплі
віти,
радісно так на землі
жити!

13.X.1962

*

У сквері дітей голосочки
хвилюють так світло мене.
Листочки, жовтенькі листочки,
куди це вас вітер жене?

Вам осінь похмура — не свято,
мчите ви подалі од трав.
Нащо вас пустун цей крилатий
од рідних гілок одірвав?

У сквері дітей голосочки...
А небо холодне й ясне.
Куди ж ви, жовтенькі листочки?
Не слухає вітер, жене.

3.X.1962

*

У небі так ясно і чисто,
і тіні дерев — як живі.
Розкидала осінь намисто,
мов краплі багряні крові.

Їх топчуть вітри голосисті,
ті краплі, засохлі, сумні.
Заплутало сонце в намісті
холодні свої промені.

Я в даль голубу, непреложну
сивин моїх муку несу,
і н'с моє серце тривожне
осінніх мелодій красу.

13.X.1962

*

Зі мною знов любов моя
з рум'янцем на щоді.
Багрянний лист тримаю я,
мов квітку, у руці.

Я наче знесений до зір,
де все кругом сія,
як синій, синій, синій зір...
Це — ти, любов моя!

О скільки щастя і тепла
несе твій рідний крок!
Як серце ти моє ввела
багряний цей листок...

14.X.1962

*

Линуть ріки многоводні,
журавлі летять в ірії.
І Учора, і Сьогодні
у душі живуть моїй.

Я — із них, вони — із мене
в дні щасливі, в дні біди.
І чуття моє шалене
ними сповнене завжди.

В них життя, життя безкрає...
І в душі не тісно їм.
Я піснями їх сдпаю
із Майбутнім золотим.

11.IX.1962

*

Вже осені кругом передчуття...
І павутиння срібно простяглося
між саду віт. Упавши в небуття,
пожовклий лист торкнув моє волосся,

немов шепнув: «Забудь, забудь про все,
як я забув про те, що зветь життям ми.
Мене холодний вітер понесе
і замече печальними снігами,

як і тебе — байдужий вихор літ,
і знать ніхто, і знать ніхто не буде,
що ти колись любив, співав цей світ
і що тебе за це любили люди».

Як тихо скрізь. Поволі гасне день.
Але, як те, що знову він приходить,
листом пожовклим з дерева пісень
я не впаду у пам'яті народу.

26.VIII.1951

*

Перший сніг на листки золотаві
вже упав, білий-білий, як сні,
наче очі погаслі ласкаві,
що чекали так довго весни.

Перший сніг... Нахилили дерева
голі віти, похмурі, смутні,
і зорі у ясній далині
одгоріла усмішка вишнева.

Вмерла осінь, і холодом трав
вже не пахне мені вечорами.
Я листка золотого узяв,
притулився до нього губами.

І стою в колотнечі міській...
День малює домів силуети.
Перший сніг, і листок золотий
на смуглявій долоні поета.

13.XI.1962

*

Ой сніги, мої сніги
срібні та пухнасті,
наче все, що навкруги,
потонуло в щасті.

Діаманти, де не глянь,
скрізь переді мною
розкидає осіянь
щедрою рукою.

Може, й я за дні туги
потону у щасті...
Ой сніги, мої сніги
срібні та пухнасті!

4.11.1950

ПРИМІТКИ

Із збірки «Щастя сім'ї трудової», 1962 р.

За цю книжку та за збірку «Ластівки на сонці» В. Сосюрі в 1963 р. була присуджена республіканська премія імені Т. Г. Шевченка.

ЮРІЮ ГАГАРІНУ

Вірш присвячено першому в світі космонавтові Гагаріну Юрію Олексійовичу (1934—1968), який здійснив перший політ людини в космос 12 квітня 1961 р. на космічному кораблі-супутнику «Восток 1».

«КРИВАВИЙ ЗАХІД ОГНЕННО ХОЛОВ...»

Вірш присвячено радянському льотчику-космонавту Титову Герману Степановичу (нар. 1935 р.), який 6—7 серпня 1961 р. на кораблі-супутнику «Восток-2» здійснив тривалий космічний політ навколо землі.

АКАЦІ

Вірш-спогад про донецьку юність поета. За власним свідченням Володимира Миколайовича, він захоплювався тоді поезією Пушкіна, Лермонтова, Шевченка, Франка, Некрасова, Кольцова, Надсона.

Із збірки «Якби помножити любов усіх людей», 1963 р.

«САДИ ОСИПАЛИСЯ МИЛІ...»

Вірш навіяний смертю матері поета Антоніни Дмитрівни Локотош (померла 1961 р. у с. Верхньому).

«ЗОРІ ЗОЛОТОЇ ДОЛОНІ...»

Вірш-спогад про дитинство.

Радивонівка — село, *Бахмутка* — річка у Донбасі.

Із збірки «Осінні мелодії», 1964 р.

«ІДУ Я РІДНОЮ ЗЕМЛЕЮ...»

Кутуков, Фирсан Северин — друзі дитинства В. Сосюра.

Зубов Сергій Лукич — завідувачий заводською школою і бібліотекою у Третій Роті (Верхньому). У цій школі вчився, а в бібліотеці брав книги В. Сосюра.

«Я ДИВЛЮСЬ НА ПАРТІЙНИЙ КВИТОК...»

Поет згадкою переноситься в травневу Одесу 1920 року, де він, будучи політкурсантом 41-ї стрілецької дивізії, вступив у ряди Комуністичної партії.

«ДАЛЕКИЙ ХАРКІВ, ТИ ЯК СОН КРИШТАЛЬНИЙ»

У вірші поет звертається до початку 20-х років, коли після закінчення громадянської війни він прибув до тодішньої столиці Української РСР Харкова і віддався повністю професійній літературній діяльності.

УСМІХ

Вірш присвячено пам'яті Остапа Вишні (1889—1956), з яким поета сднала давня міцна дружба.

«МІЙ БРАТ ВМИРАВ...»

Вірш присвячено молодшому братові поета Олегу, що помер у юному віці.

«КУЛЯМИ ПРОБИТИ СТІНИ «АРСЕНАЛА»...»

«*Арсенал*» — завод у Києві, робітники якого наприкінці 1917 — на початку 1918 р. підняли повстання проти контрреволюційної Центральної ради і проголосили Радянську владу на Україні.

«ПРОЛІТЕЛО ЗА ТУМАНОМ...»

Науменко Улян — товариш юнацьких років поета.

В БЕЗОДНЯХ КОСМОСУ

Ніколаєв Андріян Григорович (нар. 1929 р.) і *Попович Павло Романович* (нар. 1930 р.) — радянські льотчики-космонавти, які на кораблях «Восток-3» і «Восток-4» здійснили перший у світі груповий тривалий політ навколо землі 11—15 серпня 1962 р.

СУРМАЧ

Вірш присвячено поетові Малишку Андрієві Самійловичу (1912—1970) з нагоди його 50-річчя.

«СІЯЛА В НЕЗЛАМНІЙ МОГУТІ...»

Вірш присвячено видатному полководцеві Великої Вітчизняної війни, командуючому військами 1-го Українського фронту генералу армії Ватутіну Миколі Федоровичу (1901—1944). Війська цього фронту на чолі з Ватутіним визволили Київ від фашистських загарбників 6 листопада 1943 р. Пізніше — 15 квітня 1944 року — генерал Ватутін помер від важкого поранення при визволенні Західної України. У Києві над Дніпром йому споруджено пам'ятник.

«СТЕПИ У РАНКОВІМ ТУМАНІ...»

Примаков Віталій Маркович (1898—1937) — радянський військовий діяч, один із організаторів і керівників частин Червоного козацтва.

«ШУМИТЬ ПЕЧЕРСЬК... КВАРТАЛІВ ГОРДИЙ БІГ...»

Печерськ — частина міста Києва над Дніпром, тут споруджено могилу Невідомого солдата на честь загиблих героїв Великої Вітчизняної війни.

«БУЛЬВАР ШЕВЧЕНКА ДОЩ ОСІННІЙ МОЧИТЬ...»

У вірші йдеться про бульвар Шевченка та пам'ятник героєві громадянської війни М. О. Щорсу, що височить на цій вулиці.

«ОДЛИНУЛА БУРЯ ЛИХАЯ...»

Висловлюючи почуття радості в зв'язку з поверненням на визволену від фашистської окупації Україну, поет згадує братню Башкирію, в столиці якої м. Уфі він перебував у евакуації в 1941—1943 рр.

«НЕ ХИТАЙСЬ, ТОПОЛЕ...»

Згадуваний у вірші Бахмут — нині місто Артемівськ, Донецької області.

«КОПРИ, КОПРИ, І ТЕРИКОНИ, Й ДИМИ...»

Ангеліна Парасковія Микитівна (1913—1959) — організатор і бригадир першої в СРСР жіночої тракторної бригади в Старобешівському районі, Донецької обл., двічі Герой Соціалістичної Праці.

Мамай Микола Якович (нар. 1926 р.) — знатна людина Радянської України, бригадир вугледобувної комбайнової бригади комуністичної праці. Ініціатор руху за нові методи праці і перевиконання планів видобутку вугілля, Герой Соціалістичної Праці.

Із збірки «Весни дихання», 1964 р.

Збірка відкривається посвятою: «Другові днів моїх — Марії. Автор».

У ВСЬОМУ ТИ

Поет згадує свій приїзд до Харкова в 1921 р., де розпочалась його професійна літературна праця, де його поєднала щира дружба з Василем Михайловичем Елланом-Блакитним, який очолював організацію пролетарських поетів «Гарт» і редагував газету «Вісті», та Іваном Юліановичем Куликом.

«СІЧНЕВИЙ СНІГ... ЗОРІ ХОЛОДНА МІДЬ...»

У вірші йдеться про січневе (1918 р.) повстання робітників кіївського заводу «Арсенал» проти буржуазно-націоналістичної Центральної ради та про одного з керівників цього повстання більшовика Іванова Андрія Васильовича (1889—1927).

«Я НАМ'ЯТАЮ, ВІТЕР ЧОРТОМ...»

У вірші оповідається про революційні події в Одесі 1919—1920 рр., завершенням яких було остаточне встановлення там Радянської влади.

«Я ПРИГАДАВ КУРКУЛЬСЬКІ НОЧІ...»

Вірш присвячений комсомольцям-героям Трипільської трагедії, що полягли в боротьбі проти ворогів Радянської республіки в 1919 р.

Із збірки «За владу рад», 1968 р.

Книга видана на відзначення 70-річчя з дня народження В. Сосяри, що минуло 6 січня 1968 р., сюди ввійшли твори, які ніколи не друкувалися або побачили світ у періодичних виданнях.

МЕНІ ВЖЕ ШІСТДЕСЯТ?!

Поетові виповнилось 60 років 6 січня 1958 р., його ювілей широко було відзначено громадськістю Радянської України. У зв'язку з цією датою Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 січня 1958 р.

В. Сосюра за видатні заслуги в розвитку радянської літератури був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

МОЛОДІСТЬ

У вірші йдеться про м. Ніжин, Чернігівської області. Тут у свій час вчився М. В. Гоголь. Нині в приміщенні колишнього ліцею — педагогічний інститут ім. Гоголя.

ОДЕСИ

Перебуваючи з кінця 1919 до середини 1920 р. в Одесі, В. Сосюра познайомився і подружив з російським поетом Едуардом Багрицьким (1895—1934), який гаряче підтримав молодого поета і порадив йому писати вірші українською мовою (до цього В. Сосюра віршував мовою російською).

У вірші В. Сосюра згадує саме цей одеський період свого літературного формування.

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

В. Сосюра, <i>1963 р.</i>	96— 97
В. Сосюра з онуком Світозаром, <i>1963 р.</i>	96— 97
Титульна сторінка збірки «Щастя сім'ї трудової»	128—129
Фотокопія автографа вірша «Хай б'ють вітри в моє обличчя...»	128—129

З М І С Т

Із збірки «Щастя сім'ї грудової», 1962 р.

«Мети все ближче саяво п'ятикутне...»	7
«Вітчизні — серця кожного биття...»	7
«Співа моя душа, прозора і крилата...»	8
Юрію Гагаріну	8
«Кривавий захід огненно холод...»	9
«Чи чули ви, як в дзвоні молотка...»	9
«Давно замовкли сурми бою...»	10
Вона іде	11
«Ідуть літа крилатою ходою...»	11
«Як радісно мені іти в каштанів шумі...»	12
«Хай і осінь, і дощ мочить квіти...»	12
«Пожовтіла вже трава...»	13
«Обійми для мене розкрили...»	13
«Весною купував я квіти ніжно-сині...»	14
«Леліє вітер дерева...»	14
«День одсіяв і погаснув давно...»	15
«Давно уже душа закохана моя...»	15
Учись!	16
«Ми йдем золотою землею...»	17
«Сіяло небо наді мною...»	17
«Дощ пройшов шовковою ходою...»	18
«Ластівки на дроті в сонця позолоті...»	18
«Я дивлюсь на трави, а на травах — сльози...»	19
Чому?	19
«Золоту тоненьку ніжку...»	20
«Знов зоря світання стерла сон крилом...»	20
«На квітках роса перлиста...»	21
«Дерев люблю я древній світ...»	21
Акації	22
«Ячмінь колоситься. Мовчать солов'ї...»	23
«Хвилюється, хитається трава...»	23
«Нічка, як тінь невловима...»	24
«З небесних голубих повік...»	24
«Як радісно стає, коли запона ночі...»	25
«Троянди в'януть, як у дні осінні...»	25
«Неначе це було учора...»	26

«Пам'ятасш, як літом...»	26
«Там десь далеко сад над синьою рікою...»	27
«Моя душа — як арфа золота...»	27
«Для мене ти така ж, як і була...»	28
«Як вогнем запалає обличчя...»	28
«Хай над чолом твоїм, що блідне...»	29
«Вона іде, неначе лине...»	29
«Над туманами вкритою рікою...»	30
«Знову віс даль весною...»	30
«Неначе сон весняні дні...»	31
«Море... Де знайдеш для пісні слова...»	31
«Про що шумлять листки в цей вечір, повний жури?»	32
«Ще дерева віти голі...»	33
«Дерева́ зеленіють весною...»	33
«Вже по-осінньому шепочуть між собою...»	34
«І все ніяк не замовчу я...»	34
«Сонце впало за сині могили...»	35
«З тобою ми ділили болі...»	35
«Казки мені осінь шепоче...»	36
«Сади багряніють навколо...»	36
«Листок осінній у задумі...»	37
«Пташки покидають дїброви...»	37
«Я бачу в золоті осіннім...»	38
«Я пісню про щастя складаю...»	38
«Йдемо... Відчувають долоні...»	39
«Ми йдемо з тобою... В серці — співні рими...»	39

Із збірки «Якби помножити любов усіх людей», 1963 р.

«Як хвилі дві в житейськiм морі...»	41
«Ти для мене така ж, як колись...»	41
«Повні жалю вітру звуки...»	42
«Як біло скрізь!.. Не клич тепло — дарма...»	42
«Простягни долоні...»	42
«Осінній сад, жоржин печаль багряна...»	43
«Давно-давно над древньою рікою...»	43
«Сади осіпалися милі...»	44
«Уже на небі вогник блима...»	45
«Сивіє сніг, щоб знов розтанути під кроком...»	45
«Хай минають дні твої і ночі...»	46
«Тропічний ліс на склі у крижанім полоні...»	46
«Уже зима набрала сили...»	47
«Зорі золотої долоні...»	47

«Я мрію про даль солов'їну...»	48
«На вітах сніг лежить, де лист шумів зелений...»	48
«Не чуть горобчиків з балкона...»	49
«Ніч пригорвулась до тебе...»	49
«Теплий вітер цілує каштани...»	50
«Донецький день об рейки дзенька...»	50
«Чи ливуть дні, чи сяють срібні ночі...»	50
«Вже ранок білими крилами...»	51
«Я стою на мосту...»	51
«Бузковий сніг, сліди пташок...»	52
«Як дивно! Сніг приніс тепло...»	53
«Схилились віти в срібнім сні...»	53

Із збірки «Осінні мелодії», 1964 р.

Будівник	54
«Нехай сивіє в мене волос...»	55
«Іду я рідною землею...»	56
«У труді, у спеку й холод...»	57
«В пісні ливуть, як колись...»	58
«Подібна юність до весни»	58
«Далекий рідний мій Донбас...»	59
«Линуть образи, картини...»	59
«Не відкриє мати карі очі...»	60
«Танцює вітер кучерявий...»	61
«Ми у труді все далі йдем...»	61
«Я дивлюсь на партійний квиток...»	62
«Ось так же осінь в відблиски вишневі...»	63
«Яка прекрасна осінь у Карпатах!»	63
«Далекий Харків, ти як сон криштальний»	64
Усміх	64
«Для щастя всіх, о мила Батьківщино...»	65
«Пташкам, що раділи ще вчора...»	65
«Зелений гомін листя у діброві...»	66
«Блищить асфальт у шумі шин...»	67
«У пісні і в труді я — частка Батьківщини...»	67
«Хмарини, хмарини, небес кораблі...»	68
«Я знов на рідному заводі»	68
«Я в розгоні доріг..»	69
«В серці співи ще не одгриміли...»	70
«У серці пісень так багато...»	70
«Тихий вітру голос...»	71
«Не треба сліз, моє ти сонце й серце!»	72
«Мій брат вмирав... Над ним схилилась мати...»	72
«Сяє сонце мені крізь повіки...»	73

«Крізь далі років полустанок...»	74
«Садами вітер тихо проліта...»	74
«Ти пам'ятаєш?. Ми стояли...»	75
«Не кує вже зозуля в діброві...»	75
«Люблю дивитись на Дніпро я...»	76
«Деє гудки заводів...»	76
«Вже вечір на землі, і сонце склало крила...»	77
«Наче ті пожари...»	77
«Одснилась ніч уже давно...»	78
«Люби свій край, всю душу солов'їну...»	78
«Ой у полі гне тополі...»	79
«Яке це щастя — мчати на коні...»	80
«Твоя шорстка кора, твоє гілля колюче...»	80
«Як можна серце одірвати...»	81
«Що сили дас твоїй пісні, поет...»	81
«Я йду на гору, збив коліна...»	82
«Хай відлетіли солові...»	82
«Осінній сон всю землю полонив...»	83
«В дальній кузні коваля...»	83
«На обрії сонце криваве згаса...»	84
«Кулями побиті стіни «Арсенала»...»	85
«Дівчина роботу закінчила»	85
«Коли ми йшли в бою назустріч білим...»	86
«Вся земля неначе в сні...»	86
«О який сьогодні день...»	87
«Ще ранок рос із квітів вій не вітер...»	88
«Здається сном пахуче літо...»	88
«Ми з вами знали буряні дороги...»	89
«Крейдяні гори, дороги, могили...»	89
«Рейки, небокраї...»	90
«Листю, травам і туманам...»	91
«Я знаю: ти прийдеш, о весно...»	92
«Ми йшли, неначе проти вітру...»	93
«Лине в далі без тривоги...»	94
«Як до пісні мене пориває...»	94
«Заводе, зв'язано з тобою...»	95
«Ті озерні води...»	96
«Холодні простори кришталльні...»	96
«На вітрі листки ясенів...»	97
«Минулі бурі, темні й злі...»	97
«Над Дінцем осики в синій тишині...»	98
«Для тебе з серця пісня лине...»	98
«Я пам'ятаю імлісту...»	99
«Ще полечу я в даль, Маріє...»	100

«Неба в'яне просинь...»	100
«Кудись зорі багрянні коні...»	101
«Пролетіло за туманом...»	101
В безоднях космосу	102
«Я Київ так люблю, що у піснях моїх...»	102
Сурмач	104
Ти — гордість нашого народу	105
«Синії очі...»	107
«Ми йдемо, кохана...»	107
«Одчинили у космос широкі ми двері...»	108
«Я пам'ятаю гомін парків...»	108
«Очі, на світі єдині...»	109
«Небо і лине, і тане...»	109
«Ні, не на дзвін, не на молитву...»	110
«Гасне сонце за горою»	110
«Він іде, й йому здається...»	111
«Сіяла в незламній могуті...»	111
«Де над Дніпром прив'ялі трави...»	112
«Степа у ранковім тумані...»	112
«В страшній безодні, в грізній млі...»	113
«Мріє, із чого ти? З вітру?!»	114
«В садах весни ми йтимемо з тобою...»	114
«Знов гудок пісні заводить...»	115
«Лине з лави вугіль на-гора...»	116
«Десь безодні грозово палали...»	116
«Шумить Печерськ... Кварталів гордий біг...»	117
«Бульвар Шевченка дощ осінній мочить...»	117
«На сивих хвилях сонця плями»	118
«Хитається сад мій вишневий...»	118
«Крас небо крил сталевих сила...»	119
«О що це, що це там?.. Якись туманні плями...»	119
«Очерет, окуга...»	119
«Днів зими скінчилася борня...»	120
«О мій Донець, до тебе думи...»	120
«Куди не глянь — сади, сади...»	121
«О даль, о сині вечори...»	122
«Туди, де даль така барвіста...»	122
«Як океан, душа глибока...»	123
«І знову сниться ніч кривава...»	123
«Десь за горою зойками гармат...»	124
«Вони тут їхали хизливо...»	124
«Уже зима, уже зима...»	125
«Не розлучусь я з юністю мою...»	126
«Одлинула буря лихая...»	126

«І шум машин, і сніг, і зльоти мрій крилаті...»	127
«Десь далеко б'ють копита...»	127
«Копалень гук, в ярках шипшина...»	128
«Знов пливуть, пливуть помалу...»	129
«Цілує віти ясеніві...»	129
«Уже зоря, зоря моя вишнева...»	130
«Не хитайсь, тополе...»	130
«І шум акації, і дими...»	131
«Я на землі батьків моїх, де віти...»	132
«Дивлюсь в очей твоїх лазурні далі...»	133
«Як неба синь, і гай, і поле...»	134
«Копри, копри, і терикони, й дими...»	134
«У засіках пшениця й жито...»	135
«У вишині осяяні хмарини...»	136

Із збірки «Весни дихання», 1964 р.

«Знов дзвенить вечірня мандоліна...»	137
«Де об берег хвилі б'ються дзвінко...»	137
«Ти піснею серце колишеш...»	138
«В моїм саду кружляє лист опалий...»	138
«Де колись любилося, де колись жилося...»	139
«Там, де били вдаль гармати...»	139
«Хай сад палає золотом осіннім...»	140
«Уже пливе вечірня муть...»	140
«Дім, цеглива по цеглині...»	141
«Хай зацвілі морозом гони...»	141
«Золотим у небі плугом...»	142
«Де шумів край села...»	142
«Ти чуєш молота удари...»	143
У всьому — ти	143
«Я губ твоїх дихання п'ю...»	146
«Там мій завод і верби в срібнім сні...»	146
«Гей ви, друзі ясночолі!»	147
«Хай б'ють вітри в моє обличчя...»	147
«Молоде обличчя...»	148
«На роботі, як на святі...»	148
«Рум'яний цвіт зорі обсилався поволі...»	149
«Знов рідну даль поета очі п'ють...»	150
«Ой тумани долом...»	150
«Січневий сніг... Зорі холодна мідь...»	151
«Ми проклали під спів перемоги...»	152
«Темні кипариси, море вдальні...»	152
«У сьайві днів, ночей імлі...»	153

«Як сон і грози, і навали...»	154
«Кругом життя потоками вирує...»	154
«Безнастанно дзвонить криця...»	155
«Пливуть хмарки все далі й далі...»	155
«Ось чайка блакитні простори...»	156
«Я пам'ятаю: вітер чортом...»	157
«Хай зими навколо тануть білі сни...»	157
«Весни дихання, даль, неси...»	158
«І шум літаків, і машини...»	158
«Ніколи я співати не покину...»	159
«Ще не скресла крига на Дніпрі...»	159
«Зняла знамена пурпурові...»	160
«Я знаю: не буде ні муки...»	160
«У всьому ознаки весни...»	161
«Для мене ти як орлій клекіт...»	161
«Шахтарські каски, блузи трудівничі...»	162
«Скільки рук у труді, скільки дум у труді...»	162
«Там, де димлять заводу рідні труби...»	163
«Я пригадав куркульські ночі...»	164
«Кладеш цеглини ти, щоб дім зростав у вись...»	164
«Над Дінцем запахло квітами, весною...»	165
«Знов село приснилось, де жилось, любилося...»	165
«В очах пілотів — неба вишина...»	166
«Знов сняться вулиці безкраї...»	166
«Як не любити до нестями...»	167
Невідомому солдатіві	167
«Спливе сльозами сніг, струмками розіллється...»	168
«О як люблю іти я в полі...»	168
«Ішов юнак крізь бивь огонь...»	169
«Люблю я все, що навкруги сіяє...»	169
«Уже весна, весна іде, чорніє й гане сніг...»	170
«Розтанули сніги, як білий сон зимовий...»	171
«Довгих років моїх не замовкли копита...»	172
Весна	172

Із збірки «За владу Рад», 1968 р.

«Люблю України коханої небо...»	174
Мені вже шістдесят!?	174
Молодість	175
Дніпропетровськ	175
Перше травня	177
Дівчина	178
Одесі	179

«Всі ми зазнали колись...»	181
«Для вас пісні гудки заводять...»	181
Ленін	182
Лесі Українці	183
Визволення	184
«Хай загинуть всі негоди злі...»	184
Якби ти глянув на Вкраїну милу!..	185
«Які ясні дитинства чари!»	186
Вона пішла	187
«Як же мені дихати, як мені ходити...»	188
«Я знаю: біль затихне згодом...»	188
«От і день, але од ночі...»	189
«Десь соловей любов безкраю...»	189
«О дай мені сили, моя Україно...»	190
«Я вірю: весною ми будем з тобою»	191
«Серце, моє серце, серце моє хворе...»	191
«З твоїх очей лазурним морем...»	192
«Стіни холодні і кроки...»	192
«Вона любить мене не хоче...»	193
«Сонце — долиною...»	193
«Чогось мені весело. Мабуть, тобі...»	193
«Як я можу розбити свою мрію...»	194
«Я знаю: ти чорна. Не треба...»	194
«Доволі сліз! Є горю грані й межі.»	195
Кленовий листок	195
«Знову вітер, знову зорі. Крила вечора прозорі...»	196
«Давно немає літа з нами...»	197
«Не стелись, тумане, не шуміть, тополі...»	197
«З дерев опадає убрання...»	198
«У синім безгомінні...»	198
«Тихий сад піснями не цвіте...»	199
«Далекою стала уже висота...»	199
«В далях хитається й тоне...»	200
«У сквері дітей голосочки...»	200
«У небі так ясно і чисто...»	201
«Зі мною знов любов моя...»	201
«Линуть ріки многоводні...»	202
«Вже осені кругом передчуття...»	202
«Перший сніг на листки золотаві...»	203
«Ой сніги, мої сніги...»	204
<i>Примітки</i>	205
<i>Список ілюстрацій</i>	210

Сосюра Владимир Николаевич
СОЧИНЕНИЯ, т. 5
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор С. А. Захарова
Художник І. П. Хотінок
Художній редактор С. П. Савицький
Технічний редактор Б. С. Куйбіда
Коректор Л. М. Кирилець

Виготовлено на Київській книжковій фабриці
Комітету по пресі
при Раді Міністрів УРСР,
Київ, вул. Воровського, 24.

БФ 26069. Здано на виробництво 30. X 1970 р.
Підписано до друку 19. II 1971 р. Папір № 1.
Формат $70 \times 108^{1/32}$. Фізичн. друк. арк. 6,875.
Умовн. друк. арк. 9,625. Обліково-видавн. арк.
8,876.
Ціна 1 крб. 34 коп. Замовл. 1376. Тираж 8000.

У2
С66

7-4-3

Інф. лист-69М

X5X

C O C R O P A

M M M P

O X M O X

1881

